

Lai lugu iestudētu vai citādi izmantotu,
jākontaktējas ar autoru-
uldis.silins@optusnet.com.au

Uldis Siliņš

KADE PĀRNĀKSI, BĀLELIŅ

Luga 2 cēlienos un 4 ainās

Darbojošās personas:

*Daumants Silabeka
Lonija Silabeka
Ligita Silabeka
Pablo Bustamente*

Darbības laiks: 1980.-tos gados, Pasaules drošības un sadarbības konferences laikā.

Darbības vieta: kāda viesnīca Mehiko pilsētā.

*Sniga sniegi, sniga, / Ledaina auka, / Kad, bāliņ, pārnāksi / No kaŗa lauka? / Kumejš
bez pakava, / Vāli grauŗ ķirmis, / Pats balts kā ābele, / Kā Dieviņš sirmis. / Velti,
velti vicini / Ozola vāli, / Sirotājs sveikā, / Sitiens ķeŗ brāli.*

Šie prologa panti labi izteic lugas ideju. Otrs Pasaules kaŗš ir jau sen beidzies un no mūsu viedokļa – zaudēts. Latvju kaŗavīra upuris ir bijis veltīgs. Savas zemes brīvību mēs neesam spējuŗi atgūt. Ir palicis tikai akls naids pret mūsu tautas apspiedējiem, to kalpiem un viņu sludinātajai ideoloģijai. Vārdu kaŗš vēl arvien turpinās un to galvenokārt veic mūsu trimdas ideoloģiskie sargi „Daugavas Vanagi”. Otra sabiedrības grupa, gados jaunāka un mazāk cietusi no 2. pasaules kaŗa traumas, ar baŗām vēro mūsu tautas pārkrievoŗanas mēģinājumus, asimilāciju trimdā un vēlas nodibināt ar latvieŗiem dzimtenē dialogu. Nevienam nav noslēpums, ka abu grupējumu brāļu kaŗi arvien vairāk polarizē mūsu sabiedrību un liek mūsu vienībai noasiņot. Pirmā grupa pieiet notikumiem vairāk ar sirdi, otra – ar prātu. Šajā politiskajā klimatā tad arī notiek lugas darbība. Viens no kaŗojoŗo spārnu pārstāvjiem tiek nostādīts situācijā, kur viņam retorika jāapliecina ar darbiem.

Šī nav politiska deklarācija, nedz arī es par lugas galveno varoni smejos. Es viņam jūtu līdz. Lugu nobeidzu 1982. g. aprīlī, lai gan gludināŗanas darbi turpinās vēl līdz ņim brīdim. Ar pateicību jāmin L. Veikinas, R. Osiņas, I. Sveija līdzdalība, kas man

nāca talkā gan ar padomiem, gan jaunām ierosmēm un idejām. Šī luga speciāli rakstīta 1982. g. ASV Rietumkrasta Dziesmu svētkiem Portlandē.

Pirmizrāde notika Sidnejā 1982. g. 5. jūnijā Sidnejas latviešu teātra izpildījumā. Tēlotājos: Jānis Ķauķis (Daumants), Lija Veikina (Lonija), Ruta Osīņa (Ligita), Uldis Šiliņš (Pablo). Režisors – Imants Sveilis, dekorātore – Vija Spoģe-Erdmane, gaismotājs – Jānis Grauds.

Uldis Šiliņš 1982 gada maijā Sidnejā

PROLOGS:

*Sniga sniegi, sniga,
Ledaina auka,
Kad, bāliņ, pārnāksi
No kaŗa lauka?*

*Kumeļš bez pakava,
Vāli grauž ķirmis,
Pats – balts kā ābele,
Kā Dieviņš sirmis.*

*Vai, bāliņ, neredzi
Div' dūjas gaisā?
Tās tavas māsiņas
Sen vietu taisa.*

*Velti, velti pūti
Bērtāšu taurē,
Vēja gaudieniem
Neskan tā cauri.*

*Velti, velti vicini
Ozola vāli:
Sirotājs sveikā,
Sitiens ķeŗ brāli.*

*Sniga sniegi, sniga,
Ledaina auka,
Kad, bāliņ, pārnāksi
No kaŗa lauka?*

*Kumeļš bez pakava,
Vāli grauž ķirmis.
Pats – balts kā ābele,
Kā Dieviņš sirmis.*

PIRMAIS CĒLIENS

Pirmā aina

(Priekšskaram atveroties, vai, ja tiek lietots prologs, gaismai iedegoties, aizmugurē pie balkona durvīm, kas ir no stikla, stāv Daumants un skatās uz ielu. Viņš ir apmēram 60 gadu vecs, konservatīvi ģērbies. Telpa ir daļa no samērā vecmodīgas viesnīcas svītas ar dīvānu, uz kā savīstas somas, kafijas galdiņu, pāris krēsliem. Vienā kaktā galdiņš ar telefonu. Pa kreisi pārējās istabas, pa labi priekšā – ieeja no koridora.)

D a u m a n t s . Vecā, romantiskā Meksika.... Lonij, kur tu esi?

(Lonija, manāmi jaunāka par vīru, uzkrāsojusies un labi ģērbusies, iznāk no guļamistabas.)

L o n i j a . Palagi tīri. Televīzijas nav. Putekļi nav slaucīti divus gadus. (Uzgriež kādu slēdzi.) Vēdinātājs kā par brīnumu darbojas.

D a u m a n t s . Nāc paskaties!

L o n i j a . Es jau paskatījos. Kā būtu, ja tu paskatītos, vai tavš uzvalks nav saburzījies. Varbūt, ka būs jāliek izpresēt. Tas viesnīcas darbinieks, kas izskatījās pēc grauzdētas mandeles, teica, ka te tīrot arī kurpes, bet tu savējās ārā neliec. Es tiem actekiem neuzticos. Es nopirkšu zābaksmēru un tu noviksē pats. (Atcerējusies.) Labierīcības! Es vēl neesmu apskatījusi labierīcības!

D a u m a n t s . Lonij, tās ir visur vienādas.

L o n i j a . Nestāsti tu man. Atceries Gotlandi? Tā nu bija viena atpakaļ palikusi un primitīva sala.

D a u m a n t s . Tas bija vienreizējs, nacionāls moments.

L o n i j a . Es nerunāju par nacionālo momentu. Es runāju par ko citu. (Prom pa kreisi. Dzirdams ūdens skalošanās troksnis.)

D a u m a n t s . (Pēti avīzi.) Kur, tu teici, ir rakstīts par latviešu demonstrantiem Meksikā?

L o n i j a . (Uznāk.) Pavisam mazs virsrakstiņš. Turpat, kur rakstīts par to plānprātīgu, kas izbēdzis no trako nama. (Rāda.) Dangerously Insane Man Escapes in Mexico City. (Maīna tematu.) „Plambings” ir zem katras kritikas, bet vismaz darbojas. Misiz Šulcs, kas izdzīvojusies pa visiem pasaules hoteljiem, mani pirms izbraukšanas brīdināja: „Lon”, viņa teica, „Amerikā ūdens iet lejā pretim pulksteņrādītāja virzienam, Austrālijā – pulksteņrādītāja virzienā, bet Meksikā tas neiet lejā nemaz.” Mums ir laimējies par spīti tavam ceļojuma aģentam. Vai tad

tiešām viņš mums nekā labāka nevarēja dabūt kā šo žurku midzeni? Es tev teicu, ka gribu de lux svītu, nevis trīs prastas istabas ar gondolu gultas vietā.

D a u m a n t s . Šis ir tas lepnākais dzīvoklis visā viesnīcā – tā saucamie „brūtes kambari”.

L o n i j a . Kas tai viesnīcai pāri ielai par nelaimi? Vismaz uniformēts šveicars stāv ārpusē.

D a u m a n t s . Tu aizmirsti, ka Mehiko pilsētā notiek Drošības konference un visas viesnīcas ir pārpildītas. Man te patīk pavisam labi.

L o n i j a . Ja par viesnīcu jāmaksā tāda summa, tad man ir tiesības prasīt, lai viss būtu pirmklasīgs. Es apskatījos dzērienu skapīti – nav pat zeltera. Šinī zemē nedrīkst dzert nekā nevārīta, citādi skraidīšana nodrošināta. Vai tu, lūdzu, varētu izlikt ārā savas drēbes? Negaidi, lai es visu tev izdaru. Ne te, lūdzu! Guļamistabā. (Mēģina pacelt koferi.) Ak Dievs, kas par svaru! Kas te iekšā? Piramīdas?

D a u m a n t s . Skrejlapas. Kādam tās bija jāved....

L o n i j a . Kāpēc tev? Tu esi Apvienības kasieris. Vai jums mazāku gariņu nav? Visa tā lieta nav pareizi noorganizēta. Tevi pārējie valdes locekļi vienkārši paķer uz muļķa. Aiznes somu uz guļamistabu (Nemierīgi.) Man šausmīgi gribas tasi kafijas. Cik ir pulkstenis? Mans vēl rāda Ņujorkas laiku. (Daumants, iznesis somas, atkal atgriežas.)

D a u m a n t s . Trīs minūtes pāri desmitiem.

L o n i j a . Tas vēl ir agrs vakars. Ko tu vēlies? Es piezvanīšu...

D a u m a n t s . Nekā, paldies.

L o n i j a . Es gan. (Daumants strauji paceļ galvu un viņu vēro.) Kafiju, Daumant, tikai kafiju. (Pie telefona, paceļ klausuli.) Hullo, room service?... Pardon? ... what? Mans Dievs! Daumant, manu vārdnīcu, lūdzu. (Daumants to viņai pasniedz.) Moment, por favor... brilles! (Daumants tās padod.) Hang on, por favor... El cofe negro... si ... istabas numurs? Daumant?

D a u m a n t s . Trīsdesmit divi.

L o n i j a . Habitacióne numero trigesimo segundo ... si. Daumant, lūdzu, paskaties guļamistabā, vai tur nav palikušas manas cigaretes! (Daumants prom, ātri.) La botella la burbon ... Burbon! Vienalga ... never mind ... la botella la vino, comprendo? ... Del vino ... what? ... blanco? (Šķirsta vārdnīcu.) Blanco? ...

D a u m a n t s . (Balss.) Es nevaru atrast.

L o n i j a . Paskaties manā somiņā! ... Man vienalga, kas par krāsu ... momento por favor! Just get me una botella del vino. Muchas gracias! (Noliek klausuli.) Kas par zemi! Nesaprot paši savu valodu.

D a u m a n t s . (Atgriezies, paņem no telefona galdiņa cigaretes un pasniedz tās Lonijai.) Lūdzu.

L o n i j a . (Neērti.) Paldies. Kur tās bija?

D a u m a n t s . Tavā acu priekšā.

L o n i j a . Vienkārši neticami. (Maina tematu.) Zini, būtu brīnišķīgi, ja tev būtu kādas medaļu lentītes, ko nēsāt pie uzvalka. Kāpēc trimdā par nopelniem nevar piešķirt kādu ordeni? Kāpēc šī lieta nekad nav izvirzīta organizāciju kongresos? Cik ilgi tu esi kalpojis sabiedrībai? Gadus!

D a u m a n t s . Man nekāda atalgojuma nevajag.

L o n i j a . Tas ir cēli no tevis. Cik ilgi tu domā tupēt kā kasieris? Sāc kaut ko darīt, lai tu tiktu par priekšnieku! Pastāvi uz savu izdienu un sāc lietot elkoņus. Zini, kāds ir kasieŗu liktenis? Viņi savu karjeru nobeidz kā revīzijas komisijas locekļi. (Stingri.) Pēc Mehiko Drošības konferences mēs sāksim ofensīvu.

D a u m a n t s . Tu aizmirsti Kalniņu.

L o n i j a . Kalniņš? Kalniņš ir tikai izkārtne. Apvienības priekšsēdim ir jāceļo. Tavs Kalniņš nekāpj lidmašīnā iekšā pat uz sabiedrības rēķina. Kas mums par daļu, ka viņam bailes no augstumiem? Es tev saku, ka viņš paralizē visu latviešu lietu. Kur viņš ir šodien, kad visa Apvienības valde ir ieradusies Meksikā, lai demonstrētu pret Padomju Savienības delegāciju? Sēž Menhetenā un tirina īkšķus.

D a u m a n t s . Viņš ir majors.

L o n i j a . Un tad? Arī tu būtu bijis majors, ja tavs papiņš būtu bijis ģenerālis. Tu esi bijis trīs reizes ievainots.

D a u m a n t s . Es biju ievainots vienreiz trijās vietās.

L o n i j a . Kāda tur starpība? Ja tavam Kalniņam būtu trāpījusi tikai viena vienīga skrots, visas avīzes vēl šodien rakstītu, ka viņš karā pazaudējis abas kājas.

D a u m a n t s . Viņš bija mana bataljona komandieris. Es biju tikai kaprālis. Viņš mūs izveda no ielenkuma.

L o n i j a . Un tad? Arī Hitlers bija tikai kaprālis. Kur šodien ir viņa bataljona komandieris? Vai kāds to piemin? Par ko es galu galā ziedoju 5000 dolārus gadu no gada? Es gribu kaut ko dabūt pretim. Es to tikpat labi varu noziedot kurliem, tizliem vai kaķu mīļotājiem. Tu esi ciešams runātājs. Tavas runas ir vienmēr atreferētas avīzēs. Ļaudis jūt, ka tas, ko tu saki, tev nāk no sirds.

D a u m a n t s . Valdē ir tik daudz jaunu zinātnieku, doktoru, profesoru. Es esmu vienkāršs grāmatvedis, kas strādā par minimālu aldzīņu tavā uzņēmumā.

L o n i j a . Minimālu? Ko tu domā ar „minimālu”? Es tev maksāju 10% virs noliktās likmes.

D a u m a n t s . Es nesūdzos. Es tikai saku, ka neesmu ne prezidents, ne viceprezidents tavā uzņēmumā. Karikatūrists Keišs mani zīmē sēžam uz skaistumkrēma poda. Tas pazemo.

L o n i j a . Pazemo? Manos podos iet iekšā tā labākā manta. Es savu naudiņu godīgi nopelnu. Tad, kad tu pameti savu sievu un apprecēji mani, tev pret manu naudu iebildumu nebija.

D a u m a n t s . Es viņu nepametu. Viņa šķīrās no manis.

L o n i j a . Bet mēs nebijām pavisam nevainīgi, vai ne? Toreiz tev mans produkts patika tīri labi. (Pauze.) Kas ar mums ir noticis, Daumant?

D a u m a n t s . Toreiz tev bija tikai viens veikals. Tu biji grāmatveža sieva. Šodien ar sešiem veikaliem es esmu tikai galvenās direktrienes vīrs.

L o n i j a . Es nejūtos vainīga, ka mans veikals iet uz augšu. Tava dzīve pieder Apvienībai. Man nav iebildumu būt priekšsēža kundzei.

D a u m a n t s . Ko es viņiem varu piedāvāt?

L o n i j a . Stingru mugurkaulu. Tu vienmēr esi stāvējis par bezkompromisa cīņu pret komūnismu. Kāpēc tu domā, tevi tie kultūrsakarnieki tā lād?

D a u m a n t s . Savādi. Ceļā no lidostas es skatījos ielas gājējos un mēģināju minēt, kurš no viņiem ir krievu drošības dienesta vīrs. Te droši vien mudž no čekistiem. Rīt uz konferences atklāšanu taču ielidos pats Padomju Savienības kompartijas centrālkomitejas ģenerāļsekretārs ar valdības locekļiem. Viņa personīgie miesas sargi būs vismaz slikti pašūtos uzvalkos, bet cik nav tādu, kurus mēs nekā nepamanām?

L o n i j a . Kāds zina, kur viņš apmetīsies?

D a u m a n t s . Mums nav ne jausmas, bet gan jau amerikāņu delegācija dabūs zināt. Mūsu rīcībā ir vesela demonstrantu jūra. Tos vadīt un organizēt būs mans darbs. Ir tik jauki redzēt Meksikā arī mūsu jauno paaudzi. Es vēlētos, lai arī Vineta būtu šeit...

L o n i j a . Vinetai neinteresē politika.

D a u m a n t s . Lonij, kā tas nāk, ka tik nacionāli noskaņotiem vecākiem kā mums ir tik nelatvisks bērns?

L o n i j a . Vineta nav nelatviska. Viņa bija tik pateicīga, kad mēs uzdāvājām viņai Nameja grezenu. Visās fotogrāfijās tas vēl viņai uz pirksta.

D a u m a n t s . Mēs divus gadus neesam saņēmuši no viņas nevienas fotogrāfijas.

L o n i j a . Toties viņa raksta.

D a u m a n t s . Vienu pastkarti uz Ziemsvētkiem.

L o n i j a . Cik vēstules tu viņai esi aizrakstījis?

D a u m a n t s . Uz kurieni? Viņa klejo apkārt kā čigāns. No komūnas uz komūnu.

L o n i j a . Beidzamajā vietā viņa bija cieši sadraudzējusies ar diviem latviešiem. Bez tam viņa hipiju stadijai ir cauri. Es nupat saņēmu vēstuli no Kosta Rikas. Viņai ir darbs.

D a u m a n t s . Kaņepju rūpniecībā, bez šaubām...

L o n i j a . Viņa lidostā ceļotājiem dod nomēģināt dažādas viskija šķirnes. Strādā bezmaksas veikalā par komisiju. Un tu vienmēr vaidi, ka no viņas nekas neiznāks. Viņa sūta tev sveicienus.

D a u m a n t s . Man? Kāda necerēta laipnība.

L o n i j a . Ja tu nebūtu tāds superletiņš, kas zina, varbūt Vineta vēl šodien dzīvotu pie mums. Bet ja jau bērns nedrīkst savās mājās ne vārdiņa parunāt angļiski...

D a u m a n t s . Kāpēc viņai jārunā angļiski? Nobeigusi visus kursus no 1x1 līdz 7x7!

L o n i j a . Viņa būs šeit. Speciāli uz mūsu laulības jubileju. Viņa brauc no Kosta Rikas pa zemes ceļu.

D a u m a n t s . Nesaprotu, kāpēc mēs to nevarējām nosvinēt mājās starp draugiem un paziņām.

L o n i j a . Bez Vinetas? Tā būs reta izdevība būt visiem atkal kopā. Tā. Tā bija mana jubilejas dāvana. Tas tevi pārsteidza, vai ne?

D a u m a n t s . Arī man ir pārsteigums.

L o n i j a . Mani tavi pārsteigumi vienmēr pārsteidz. Parasti nepatīkami. (Pie durvīm klauvē. Ienāk Pablo Bustamente, stumdam ratiņus, uz kuriem dzērieni un kafijas tase. Viņš ir baltā žaketē, melnās biksēs un nēsā tipisko meksikāņu kaklsaiti.)

P a b l o . Buenas tardes, senjora, senjor. Soy siempre su seguro servidor!

L o n i j a . Inglese, inglese! O.K.?

P a b l o . Comprendo. Estados Unidos de la America del Norte. (Paklanās.) Pablo Bustamente. At your service. Welcome to beautiful Mehico.

L o n i j a . Ja tas ir meksikānis, tad tu esi čigāns.

P a b l o . Aha! Es sapratu jūs.

L o n i j a . Jūs runājat latviski?

P a b l o . Vai es runāju latviski? Vai es runāju latviski! Es – lietuvīši! Broļu tauta!

D a u m a n t s . Jums ir spāņu vārds.

P a b l o . Bustamente? Pamēģiniet jūs dzīvot Meksikā ar vārdu Vitas Vaičauskas. Jūs tūlīt jautāsiet: kā es iemācījos latviski? Es savu jaunību pavadīju Latvijā pie Meitenes.

L o n i j a . Es nedomāju, ka mēs esam ieinteresēti...

P a b l o . Senjora, ir meitenes un ir meitenes. Šī bija maza, mīlīga vietiņa pie Lietuvas robežas. Mana pirmā sieva bija latviete. Manam sievas tēvam pieder šis hotelis.

L o n i j a . Ko jūs sakāt? Man viņam šis tas ir sakāms.

P a b l o . Viņš runā tikai spāniski. Mana otra sieva bija igauņiete – kurrat! Tule sia! – un trešā – meksikāņiete.

L o n i j a . Kas tad lietuvietēm par nelaimi?

P a b l o . Viņas ir ļoti izvēlīgas. Jūsu kafija (Pasniedz.)

L o n i j a . Jūs par vientulību neesat varējis sūdzēties

D a u m a n t s . (Uz Pablo, kas taisa vaļā viņa pudeli.) Acumirkli, mēs neesam pasūtīnājuši viņu! (Pablo jautājoši skatās Lonijā, tad aptver situāciju.)

P a b l o . Tā ir dāvana no viesnīcas vadības visiem jaunsalaulātajiem. Nāk automātiski līdz svītai.

D a u m a n t s . Jaunsalaulātie!

P a b l o . Meksikā atraidīt dāvanu ir apvainojums.

L o n i j a . (Ātri.) Mēs to ar pateicību pieņemam.

P a b l o . Ļoti labi, kundze. Meksikāņi ir karstasinīga tauta, un tādas lietas ņem pie sirds. (Pasniedz glāzes. Daumants savu pastumj sāņus.)

D a u m a n t s . Cik ilgi jūs te jau strādājat?

P a b l o . Vienu nedēļu un divi dienas.

L o n i j a . Tas nav ilgs laiks.

P a b l o . Es esmu tikai divas nedēļas precējies. (Paceļ Daumanta glāzi.) Sekojot paražai, vai es drīkstu pacelt glāzi uz jūsu veselību. Lai jūsu laulības dzīve būtu pilna prieka un laimes, un mazu kājiņu dipoņu! Salud! (Pieliek glāzi pie lūpām un saviebjas.)

D a u m a n t s . Mēs esam precējušies 20 gadu.

P a b l o . Tik tiešām? Neticami. Absolūti neticami.

L o n i j a . Kas notika ar jūsu pirmajām divi sievām?

P a b l o . Tas Kungs deva, un tas Kungs ņēma, bet mana sirdsapziņa ir tīra.

L o n i j a . Piedodiet, nav maņa darīšana...

P a b l o . Man nekas nav slēpjams. Mani abas reizes attaisnoja.

L o n i j a . Augstais Dievs, kāpēc?

P a b l o . Es no tieslietām ļoti maz ko saprotu, bet es domāju, ka tas bija tāpēc, ka es biju nevainīgs. Bet tas atkal ir cits stāsts. Jūs domājat, ka dzenim ir raibs vēders? Paskatieties uz manējo!

D a u m a n t s . Jūs gribējāt teikt, ka jūsu mūžs ir bijis raibs kā dzeņa vēders.

P a b l o . Tas ir taisni tas, ko es gribēju teikt. Sākumā es strādāju kā matadors, pa nomalēm durdams tādus vārgākus bullīšus. Pūlis mani dievināja. Bet tad vienu dienu mani iebāza vienā no lielajām arēnām, lai aizpildītu robu pēcpusdienas izrādē. Tā bija manas dzīves lielākā kļūda. Kad El Torro uzrikoja arēnā, visa mana dzīve nozibēja acu priekšā kā paātrinātā filmā. Jums vajadzēja to lopu redzēt! Tanks bez kāpurķēdēm! Šņāc un ar kāju rok man bedri. „Vitas,” es sev saku, „nav tā, ka tam lopiņam būtu pret tevi kas personīgi. Viņam nepatīk neviens divkājainais.” Es uzsviedu viņam lupatu uz acīm un metos uz izeju... Tas būs 250 pesos, lūdzu...

(Daumants meklē naudu.) Es biju tikai pāris soļus no vārtiem, kad saņēmu sāpīgu dūrienu sēžamvietā... (Saņem naudu.) Sirsnīgi pateicos ... un ielidoju publikā. Dullie meksikāņi mani, „ole” kliegdami, iesvieda atpakaļ arēnā. Mani diskvalificēja uz mūžu.

L o n i j a . Jūs vismaz palikāt dzīvs.

P a b l o . Jūs uzminējāt, senjora! Bet ne pateicoties tam caramba bullim! Kā miglā redzēju pieslīdam savas pirmās divas sievas un sakām man ko neglītu spāniski. Tai brīdī es apzinājos, ka esmu pie Lielajiem vārtiem, jo manas pirmās sievas nemaz spāniski neprata. Bet tas man deva jaunu sparū dzīvot, jo, ja jau viņas viņā pasaulē sametušās uz vienu roku, tad man tur vietas nebija. Es atveseļojos. Bet tas atkal ir cits stāsts. (Iedzer.)

D a u m a n t s . Vai jums nav jāiet strādāt? Ko teiks jūsu sievas tēvs?

P a b l o . Tas vecais ķiploku ēdējs? Pie velna ar viņu! Piedodiet par izteicienu. Es nekad nebūtu trešo reizi precējies, bet kaut kā jānodrošina vecuma dienas ir. Vīns ir vienīgais, kas noņem trako ķiploku garšu. Es jums ieteiktu te neēst, bet iet uz kādu ēdienvēikalu.

L o n i j a . Te ir slikts ēdiens?

P a b l o . Senjora, mana sievas māte personīgi raugās, lai viss būtu neēdams. Kāpēc jūs domājat, mūsu viesnīcā ir brīvas vietas – pat sezonas vidū? Bet kas jūs novedis

saulainajā Meksikā? Ak, kas te agrāk bija par dzīvi! Lozberlapas aug gar ceļ malām, šņabi tecina no kaktusiem. Tagad skaiti tikai pesos... (Skatās piezīmju grāmatiņā.) Šis ir Nr. 32, vai ne? Jūsu dzērienu skapim jābūt tukšam. Es to nokārtošu. (Prom pa kreisi. Tūlīt atkal parādās.) Es vakaros bieži stāvu pie loga un blenžu uz lielo internacionālo hoteli pāri laukumam. „Vitas,” es sev prasu, „ko tu dari šai piparu bodē?” Bet nabags nebrauc pa pilsētu ar tramvaju. Jūs zināt, ka tur apmetīsies krievu dižvīri, ieskaitot kompartijas ģenerālsekretāru, pašu Dižlāci?

D a u m a n t s . (Ieinteresēts.) Pāri ielai?

P a b l o . (Pauze.) Es atstāšu dzērienus. (Prom pa kreisi.)

L o n i j a . Ar to cilvēku nav kaut kas kārtībā. Kur viņš te pēkšņi uzradās? Lietuvā dzimis meksikānis, kas runā latviski. Es tev saku: viņš ir spiegs.

D a u m a n t s . Ne visi viesnīcas apkalpotāji, kas runā latviski, ir spiegi.

L o n i j a . Ak neesi tik naīvs! Viņam ir uzdots mūs uzmanīt.

D a u m a n t s . Viņam? Tas cilvēks ir jefiņš. (Ierauga, ka Lonija dzer.) Lonij...

L o n i j a . Jā, Daumant?

D a u m a n t s . Es domāju, ka mēs vienojāmies: pa konferences laiku ne glāzes...

L o n i j a . Kas var notikt no vienas glāzes vīna?

D a u m a n t s . Pēc vienas glāzes tiek dzerta otra glāze. Kāpēc tev jādzer?

L o n i j a . Man nav jādzer. Es neesmu alkoholiķe. Es varu apstāties katrā laikā. Es nekad nedzeru darba laikā. Es nevedu savu mašīnrakstītāju katru pusdienas laiku uz bāru.

D a u m a n t s . Es nesaprotu, par ko tu runā.

L o n i j a . Vai tu tiešām domā, ka es to nezinu? Es tevi lasu kā kases grāmatu, Daumiķīt. Kāpēc jūs abi vienmēr skrienat uz kokteilīšiem? Tāpēc, ka jums garšo olīvas?

P a b l o . (Uzbrauc.) Viss kārtībā. Ar labu nakti, senjora, senjor! (Lonija paķer no ratiņiem vīna pudeli. Pablo prom.)

D a u m a n t s . Miss Fildai ir tikai knapi 25 gadi. Viņa ar mani apietas kā ar tēvu...

L o n i j a . Miss Filda ir par vecu, lai tu viņu adoptētu. Viņa arī vairs nestrādā mūsu firmā.

D a u m a n t s . Kopš kuŗa laika?

L o n i j a . Kopš 10 sekundēm. (Saldi.) Nevēlies glāzi vīna? (Daumants saskaities, prom pa kreisi.) Ā, mēs esam sasnieguši nerunāšanas stadiju. (Bļauj pakaļ.) Hasta la vista un nesit vannas istabas durvis!

(Aizcērtas vannas istabas durvis. Pie ārdurvīm klauvē. Lonija tās atver. Ienāk Ligita, apm. gadus 40 veca, mugursoma uz pleciem, džīnās. Padusē ar papīru aptīts papēs gabals. Viņa paiet Lonijai garām, knapi uzmezdama tai acis)

L o n i j a . Ak, Kungs un Radītājs! Tā tikai man vēl trūka...

L i g i t a . (Nomet somu uz dīvāna un apsēžas.) Tencinu. Cik ilgi tu stāvēsi pie tām durvīm? Tu izskaties kā apdullināta vēdzele.

L o n i j a . Ligita! Es nezinu, ko sacīt...

L i g i t a . Es arī priecājos.

L o n i j a . Kā tas nāk, ka mēs esam tā pagodināti? Atļauj minēt: akūts naudas trūkums. Pareizi?

L i g i t a . Tu neesi mainījies. Kad es tevi beidzamo reiz redzēju, tev arī bija glāze rokā. Vēl arvien ierauj, ko? Vai tu ar saviem tūkstošiem – vai ir jau miljoni – nevarēji atļauties labāku viesnīcu?

L o n i j a . Kas šai par nelaimi?

L i g i t a . Atgādina Hiltonu senajā Spartā.

L o n i j a . Kur?

L i g i t a . Vienalga.

L o n i j a . Mums tas ir labs diezgan. Pavisam piemērots trim cilvēkiem.

L i g i t a . Trim? Mana pusmāsa arī ir šeit?

L o n i j a . Vēl ne.

L i g i t a . Skopums man arvien ir licies tas riebīgākais no visiem netikumiem.

L o n i j a . Tā ir dabiska cilvēku reakcija, kam pašiem naudas nav. Kas vienam skopums, otram taupība.

L i g i t a . Tā ir atkal dabiska cilvēku reakcija, kam naudas ir par daudz. Kam tu taupi? Domā dzīvot mūžīgi?

L o n i j a . Ar modernās medicīnas palīdzību vismaz 100 gadu.

L i g i t a . Tu zini, es tev ticu. Tu izskaties ar katru gadu jaunāka. Tas mani baida.

L o n i j a . Beigsim runāt par manu izskatu.

L i g i t a . Ar lielāko prieku! Kam tas interesē. Kur ir mans sencis?

L o n i j a . Kāpēc šī pēkšņā interese par tēvu?

L i g i t a . Es saņēmu no viņa kartīti.

L o n i j a . Kartīti?

L i g i t a . Lai es braucot šurp.

L o n i j a . Tas viss?

L i g i t a . No mana tēva tas ir ļoti daudz.

L o n i j a . Tad tas ir bijis viņa pārsteigums! Viņš man nekā nav sacījis.

L i g i t a . O, jums ir noslēpumi? Laulības kuģītis zēģelē vētrainos ūdeņos?

L o n i j a . Neceri par daudz.

L i g i t a . Tev ir kas, ko iedzert?

L o n i j a . Vīns.

L i g i t a . Nē, paldies. Vīns mani padara slimu. Tev ir viskijs?

L o n i j a . Iespējams. Ar ūdeni?

L i g i t a . Tīru.

L o n i j a . Ha! Un tavs papiņš domā, ka man ir dzeršanas problēma. Es arī dzeršu glāzi burbona. Šovakar man vajadzēs daudz spēka un izturības. (Prom pa kreisi.)

L i g i t a . Lūdzu, neizlieto mani kā ieganstu, lai pieķitētos.

L o n i j a . Tu sev glaimo. Man ir daudz labāki iemesli kā tu, lai piedzertos.

L i g i t a . Lieliski. Man novēlās kā slogs no pleciem.

L o n i j a . Kur tu esi apmetusies?

L i g i t a . Šeit. (Lonija uznāk ar glāzēm.) Sāc labāk pierast pie domas, ka es esmu šeit uz palikšanu. Kas pirmais brauc, tas pirmais maļ. Kad Vineta ieradīsies, viņa varēs pārgulēt uz dīvāna. (Paņem glāzi.) Gribi redzēt manu pēdējo gleznu?

L o n i j a . Nē, lūdzu.

L i g i t a . Tu to dabūsi tā vai tā. Tā ir mana dāvana jūsu laulības jubilejā.

L o n i j a . Tas ir aizkustinoši.

L i g i t a . Tas ir, ko tu domā tagad. Pagaidi, kad tu redzēsi gleznu.

L o n i j a . Tu gribēji klāt ledū?

L i g i t a . Man vienalga. Kur viņš ir?

L o n i j a . Silabeka?

L i g i t a . Kas cits?

L o n i j a . Viņš sēž vannas istabā. Kā viņam kaut kas nav pa prātam, viņš ieslēdzas vannas istabā.

L i g i t a . Viņš nav mainījies. Skoll! Skaistumkopšanas dubļi tavā acī! (Dzeņ.)

L o n i j a . Uz īsu tikšanos! Salud! (Dzeņ.)

L i g i t a . Ar ko viņš ir neapmierināts?

L o n i j a . Tas tev jāprasa viņam pašam.

L i g i t a . Nabaga tētis. Viņš ir tik pilns klišejām: uz dzimtenes altāra, bērzu birzis, zilie ezeri, Dzintarjūra...

L o n i j a . Tev tās ir tikai klišejas, bet kad Daumants par tām runā, viņam ir asaras acīs. Viņš vismaz kaut kam tic. Kam tic tava paaudze? Kaunies par viņu smieties!

L i g i t a . Es par viņu nesmejos.

L o n i j a . Labi. Tad tu vari dabūt vēl vienu porciju. (Lej.)

L i g i t a . Lēnām, tā nav limonāde!

L o n i j a . Es par to maksāju. Ko tu dari?

L i g i t a . Kas par inteliģentu jautājumū. Es dzeņu.

L o n i j a . Tad, kad tu nedzer. Ko tu esi darījusi visus šos gadus?

L i g i t a . Gaŗš stāsts. Tu negribi klausīties, vai ne?

L o n i j a . Kāpēc ne? Gaŗlaiko mani!

L i g i t a . Es strādāju kādā mazā kolledŗā par zīmēšanas skolotāju. Tagad esmu transita stāvoklī starp darbiem. Vai es tev teicu, ka man Monterejā bija izstāde?

L o n i j a . Apsveicu!

L i g i t a . Ar ko? Desmit rindiņu vietējā avīzītē. Es pat savu uzvārdu nevarēju pazīt. Galerija bija pilna stāvgrūdām ar pieciem apmeklētājiem. Nepārdevu nevienu bildi. Dabūju pārdot rāmjus, lai nosegtu izdevumus. Es esmu par daudz avangardiste šiem Gojas pielūdzējiem.

L o n i j a . Neuzdod! Turpini! Pēc 2000 gadiem tu būsi slavēta.

L i g i t a . Cik jauki dzirdēt tevi to sakām. Rafaels, Rubenss un Silabeka. Prozit! Starplaikā es piedāvāju savus pakalpojumus papiņam kā profesionāla demonstrante – 1000 pesos par stundu. Tas ir tikai par staigāšanu. Ja jābļauj arī, cena iet uz augšu. Darba devējiem jāgādā plakāti un jāpērk ārā no cietuma. Reiz demonstrējos Vašingtonā es sastapu ārkārtīgi seksīgu vīrieti...

L o n i j a . Sekss? Kas tas ir?

L i g i t a . Augstais Dievs, tas ir pieejams vairumā pat neattīstītajās zemēs. Vienīgais produkts pasaulē, kas nepaliek dārgāks, eļļas cenām ejot uz augšu.

L o n i j a . Nekad neesmu dzirdējusi.

L i g i t a . Es tagad esmu sākusi rakstīt lugas. Mana pirmā luga bija angļiski Vai Džonijam nav grūti? piecos cēlienos par Vietnāmas kaķa problēmām...

L o n i j a . Pieci cēlieni?

L i g i t a . Gaŗš kaŗš. Es to iesniedzu aģentam, kas teica: „Hm, interesanti... neparasti... gaidiet, kad mēs jums zvanīsim!” Tas bija pirms diviem gadiem. Tagad es rakstu tikai latviešiem. Tie ņem pretī visu ko. Tikai – jābūt maz cilvēkiem, dekorācijām – visiem cēlieniem tām pašām un nedrīkst būt drāma. Ievērojot visus šos priekšnosacījumus, pirmizrāde Vičita Follā ir nodrošināta. Esmu sākusi rakstīt lugu...

L i g i t a . (Manāmi iereibusi.) Par seksu?

L i g i t a . Apžēlojies! Latviešu sabiedrībai? Par tādām lietām nerunā. Tāpat kā par Latvijas filmu izrādēm.

L o n i j a . Kāpēc ne? Es varu iedomāties Apvienības priekšnieka Kalniņa kundzes seju. (Mēdās.) Rīgā tā kaut kas netika redzēts. Kā visas vecās kūkas, saktām žvadzot, skrietu konvojā ārā no zāles. (Smej.) Es uzdeŗu seksam uz latviešu teātra skatuves!

L i g i t a . Un zem!

L o n i j a . Turēsimies labas gaumes robeŗās.

L i g i t a . Savā beidzamajā lugā – es to mēģināŗu iesmērēt kādai dziesmu svētku komitejai – es rakstu par trimdas latvieŗu sirdsapziņu...

L o n i j a . Kāpēc jums, autoriem, ir vienmēr jāraksta par lietām, ko mēs, vienkāršā publika, nevaram saprast?

L i g i t a . Piemēram, kā mūsu politiskie darbinieki, tādi kā tētiņš, reaģētu situācijā, kur viņiem būtu jāapliecina savi vārdi ar darbiem? Piemēram, ja Latvijā būtu izveidojusies pretestības kustība, vai mēs to atbalstītu? Par cik? Tu saproti, ko es domāju?

L o n i j a . (Iereibusi.) Pilnīgi. Es viņus atbalstu katru gadu ar 5000 dolāriem...

L i g i t a . Par ko tu runā?

L o n i j a . Tu prasīji: cik? Un es tev pateicu. Tas jaukākais ir tas, ka es to varu atskaitīt no nodokļiem.

L i g i t a . Kā būtu, ja tu pārietu uz limonādi?

L o n i j a . Mīļā Ligita... mīļā?... es tiešām nezinu, ko runāju. Es neesmu pirmo reizi ar pudeli uz jumta. Varbūt, ka tā bija pīpe. Vienalga! Turpini! Es jūtos intelektuāli ļoti stimulēta. Daumants ar mani par lugām nerunā...

L i g i t a . (Nav klausījusies.) Kas notiktu, ja šie kustības dalībnieki ierastos Rietumos un pieprasītu, lai mēs palīdzam nolikvidēt kādu komunistu dižvīru. Tu saproti, ko es domāju?

L o n i j a . Absolūti un pilnīgi.

L i g i t a . Šis jautājums ir tikai rētoriskas dabas. Luga jau ir gandrīz nobeigta. Es savam darbam pamatā liku populāro domu, ka visi tie, kas nedomā tā kā es, ir komunisti.

L o n i j a . Ir tik jauki ar kādu parunāties. Es esmu diezgan vientuļa. Daumants ir bieži vakaros prom. Es nekad neesmu bijusi liela lasītāja. Tad es paņemu glāzi – pa visu vakaru labi, ja izdzeru vienu dzērienu – un pati ar sevi sarunājos. Bet man ir garlaicīgi, jo es jau iepriekš zinu, ko sev teikšu. Tava māte bija diezgan izglītota, vai ne? Visas tās nepatikšanas, kuņģam mēs dabūjām iet cauri viņas dēļ! Tagad es brīnos, vai viss tas bija to vērts. Viņš bija ļoti izskatīgs vīrietis, tavs tēvs.

L i g i t a . Es tevi vienmēr pieminēju savās vakara aizlūgšanās: svētī māmiņu un tēti un liec, lai Lonija lauž kāju. Bet man pie debesīm un apgādiem nav ne mazākā iespaids.

L o n i j a . Zini, viņam top plīks pakausis... (Daumants iznāk.) Daumant, tu atkal esi atgriezies pie dzīvajiem? Pazīsti? Tur sēž tavs pārsteigums.

D a u m a n t s . Ligita!

L i g i t a . Labdien, tēt! (Apkampjas.)

D a u m a n t s . Paldies, ka atbrauci.

L o n i j a . Ligita man stāsta par savu jauno lugu. Kaut kas sensacionāls! Sekss uz skatuves. Atceries, ka mēs abi pirmo reizi spēlējam teātri? Viens, div, trīs un (Dzied.)

*Kas pirmais atnāks, tam piederēšu
Ar chrizantemām vakarā,*

L i g i t a . (Pievienojas.)

Un smaidīdama es grēkā grimšu Kā ievu ziediņš atvarā...

D a u m a n t s . Jūs esat piedzērušās!

L o n i j a . Kuŗš ir piedzēries?

*L i g i t a . Kā lai es zinu? Es dzērāju aprindās neapgrozos. Es esmu nogurusi. Ar labu nakti! (Paņem somu.) Ja kāds mani meklē, es esmu apmetusies brīvajā istabā.
(Prom.)*

L o n i j a . Neej prom! Tev jāpaliek uz lekciju.

D a u m a n t s . Ja es neesmu ticis Apvienībā tālāk par kasieri, tad tas ir tāpēc, ka tu dzer.

*L o n i j a . Ak tu debestiņ, beidzamajā pieņemšanā man cimds iekrita panča bļodā.
Tas varēja katram gadīties.*

D a u m a n t s . Un Amerikas Savienoto Valstu ārlietministrijas sekretāru noliet ar sarkanvīnu? Tas arī var katram gadīties?

L o n i j a . Tad tev nevajadzēja mani aiz rokas raut prom.

D a u m a n t s . Tā nebija īstā vieta, kur reklamēt savas firmas produktus.

L o n i j a . Sekretāra kundze bija ļoti ieinteresēta. Nav brīnums – viņai ir tāda sejas āda kā pastala. Nemāci mani, kā runāt ar diplomātisko korpusu!

D a u m a n t s . Lonij, lūdzu nedzer!

L o n i j a . Labi, Daumant, tad dod man kaut ko pudeles vietā. Kaut ko pie kā pieturēties, ar ko runāt... (Klauvē.)

P a b l o . (Iebrauc ar ratiņiem, uz kuŗiem vāze ar puķēm.) Tas esmu es...

L o n i j a . Tas ir viņš!

D a u m a n t s . Tas esat jūs?

L o n i j a . Tas ir tas, ko es teicu: senjors Mustangs.

P a b l o . Bustamente, cienītā kundze. Es ļoti atvainojos par traucējumu šai vēlajā vakara stundā, bet viesnīcas noteikumi paredz, ka tiem, kas noīrē „brūtes kambarus”, ir jāpasniedz ziedi. Es to aizmirsu pirmīt izdarīt. (Noliec ziedus uz galda.)

L o n i j a . Kas jūs īsti esat?

P a b l o . Por favor? ... kā lūdzu? Es jūs nesaprotu...

L o n i j a . Es savā mūžā esmu pazinusi 6 lietuviešus, un jūs neizskatāties ne pēc viena no tiem.

P a b l o . Man ļoti žēl. bet lūdzu nevainojiet par to mani.

L o n i j a . Jus mums pūšat miglu acis, vai ne? Jūs esat policists. Varbūt spiegs...

D a u m a n t s . Neievērojiet viņu. Viņa ir nogurusī.

P a b l o . Es saprotu...

L o n i j a . Es esmu pilna spara un enerģijas. Manam vīram tas kremt, jo viņš cieš no menopauzes. Mēs esam ļoti ievērojamas personas – angļiski VIP un latviski ĻIP. Par mums ir rakstīts arī jūsu angļu valodas avīzē. Sestajā lappusē – turpat, kur aprakstīts, kā izbēdzis viens trakais. Mūsu meita Vineta ir Vidusamerikā. Viņa ceļo šurp pa zemes ceļu. Soma uz pleciem un īkšķis gaisā. Bet man tas jums nav jāstāsta. Jūs esat spiegs un jau visu zināt.

D a u m a n t s . Lonij, lūdzu! (Uz Pablo.) Piedodiet manai sievai!

P a b l o . Man ir brīnišķīga daba. Es visiem piedodu.

L o n i j a . Jūs mums vēl neesat izstāstījis, kā jūs nomušījāt savas pirmās sievas.

P a b l o . Nu jūs mani sāpināt...

D a u m a n t s . Lonij, iesim gulēt!

L o n i j a . (Teatrāli.) Gulēt! Gultā? Tra-dā! Beidzot! Mīla zem kaktusiem!

P a b l o . Ar labu nakti, senjora, senjor! Buenas noches!

L o n i j a . Pagaidiet, „buenas noches”! Sakiet man atklāti: vai es esmu iekārojama sieviete?

P a b l o . Senjora, es esmu gatavs jūs ņemt par savu ceturto sievu, ja vien atbrīvojas vieta un senjoram nav iebildumu.

D a u m a n t s . Ne mazākie! (Prom pa kreisi.)

L i g i t a . (Balss.) Aizņemts!

L o n i j a . (Nogrābusi Pablo pie svārku stūra – konfidenciāli.) Vai jūs esat angļu, amerikāņu, meksikāņu vai krievu spiegs?

P a b l o . Apsoliet, ka jūs to nevienam neteiksit!

L o n i j a . Krustu uz sirds un lai mani zibens nosper!

P a b l o . (Ar smaidu.) Krievu.

L o n i j a . (Šausmās kāpjjas atpakaļ uz savu krēslu.) Es to zināju... (Atkrīt krēslā.) Daumant! (Noģībst.)

P a b l o . (Uz Daumantu, kas ātri uznāk no kreisās.) Senjor, kundze ir uz brīdi mūs atstājusi.

D a u m a n t s . Ko jūs viņai izdarījāt?

P a b l o . Absolūti nekā! Viņa ir ieņēmusi galvā, ka es esmu spiegs.

D a u m a n t s . Palīdziet man viņu dabūt uz gultu! Viņa ir tik... nogurusi, ka nezina, ko runā...

L o n i j a . (Pieceļas.) Es ļoti labi zinu, ko runāju! (Cēli nosoj no skatuves, bet var redzēt, ka tas nenākas viegli.)

P a b l o . (Pēc pauzes.) Senjor, jūs man patīkat!

D a u m a n t s . Kā lūdzu?

P a b l o . Jūs esat cilvēks, kam var uzticēties.

D a u m a n t s . Ko jūs gribat man uzticēt?

P a b l o . Mazu noslēpumu.

D a u m a n t s . Proti?

P a b l o . Es cieši sadarbojos ar Valsts banku.

D a u m a n t s . (Ļoti ieinteresēts.) Jūs sadarbojaties ar banku?

P a b l o . Neticami, vai ne? Es uzpērku ārzemju valūtu.

D a u m a n t s . Vai par to zina arī banka?

P a b l o . Es ļoti šaubos. Viņi ārkārtīgi neieredz konkurenci. Es maksāju par dolāriem daudz vairāk nekā viņi.

D a u m a n t s . Paklausaities, es esmu godīgs cilvēks...

P a b l o . (Pārtrauc.) Ja jūs tāds nebūtu, vai jūs domājat, ka es ar jums tirgotos? Es piedāvāju 50 pesos par dolāru. (Pauze.) Tā nav galīgā cena. Es sagaidu, ka jūs kaulēsities.

D a u m a n t s . Atstājiet manu istabu!

P a b l o . Sešdesmit pesos! (Pauze.) Ievērojiet, ka man jāmaksā alga arī 3 policistiem, ieskaitot gadskārtējo atvaļinājumu.

D a u m a n t s . Es nekad...

P a b l o . (Pārtrauc.) Senjor, nelietosim vārdus „nekad”, „ne mūžam” – tie ir jēdzieni, kas mums, mirstīgajiem, nav pa spēkam.

D a u m a n t s . Jūs mani apkaunojat! Es visu savu mūžu esmu pavadījis cīnoties pret savas tautas apspiedējiem gan ar šaujamiem, gan diplomātiskiem ieročiem. Tagad jūs mani gribat pataisīt par prastu spekulantu.

P a b l o . Nu jūs liekat man nokaunēties.

D a u m a n t s . Jūs tiešām domājat, ka man interesē nauda? Es esmu patriots – kaŗavīrs. Ja man būtu izdevība nolaist no kājas pašu kompartijas ģenerālsekretāru, es to darītu. Bez acu pamirkšķināšanas! Bet jūs to nespējat saprast.

P a b l o . Caramba! Jūs runājat kā El Caudillo – vadonis! Tik rezolūti! Jums viss ir skaidrs: tas balts, tas melns, tas sarkans. Es vēlētos, kaut lietuvjiem būtu tāds cilvēks kā jūs! Jāatzīstas, ka ar trūkumu cīnoties, manas patriotiskās jūtas ir palikušas novārtā, bet tā nav, ka man nebūtu ideālu.

D a u m a n t s . Amerikāņu dolārs?

P a b l o . Amerikāņu dolārs iespaido visas pasaules saimniecību, ieskaitot manējo. Jūs teicāt, ka varētu nolaist no kājām pašu ģenerālsekretāru. Jums ir vēriens! Nav brīnums, ka jums tirgošanās neinteresē.

D a u m a n t s . (Glaimots.) Par savu pārliecību es esmu gatavs dzīvību atdot.

P a b l o . Tiešām? Savējo vai kāda cita?

D a u m a n t s . Es neesmu slepkava, bet savas tautas iznīcinātājiem un nodevējiem es saku: nāvi! Šis ir kaŗš, un kaŗā cilvēki tiek nogalināti. Vai jūs vispār zināt, kāpēc mēs, baltieši, esam Meksikā?

P a b l o . Arī man nāk lietuvju trimdas avīzes. Jūsu cīņa ir arī mana cīņa. Es varu jums būt ļoti palīdzīgs.

D a u m a n t s . Kā tad?

P a b l o . (Pie sevis.) Nolaist no kājas pašu Dižlāci! Tādas lietas nenotiek katru dienu! Tā ir vēsture!

D a u m a n t s . Ja es arī taisītos to darīt, tad mani palīgi nenāktu no viesnīcas personāla. Tie būtu trenēti patrioti karstām sirdīm.

P a b l o . Es jūs lūdzu. Šī ir visu baltiešu lieta. Neatstumiet mani! Es par lētu naudu varu dabūt labu teleskopisko šauteni. Es esmu arī labs šāvējs.

D a u m a n t s . Beigsim runāt muļķības!

P a b l o . Jā, kungs. (Pauze.) Dižlācis ar pavadoņiem ielidos pulksten piecos no rīta. Pusstundu vēlāk viņš izkāps no mašīnas tieši jūsu loga priekšā. Mērķeklis pabīdīts uz 30 metriem, maigs, glāstošs spiedienu uz mēlītes un – adios.

D a u m a n t s . Tik vienkārši?

P a b l o . Jā. Nāve arvien ir vienkārša – saka filozofs Bustamente – tikai dzīve ir sarežģīta.

D a u m a n t s . Te būs pilns ar KGB vīriem, policiju, armiju...

P a b l o . Tā tas ir tikai Savienotajās Valstīs, kur sargi lēc no biksēm ārā, tikko kāds nošķaudās. Te ir Meksika. Divpadsmit mēnešus gaŗa siesta. Neviens neuztraucas. Ja viens vienīgs policists tiks nolikts viesnīcas fuajē, tad tas jau būs gandrīz kas nedzirdēts. Valdība būs spērusi maksimālos drošības soļus.

D a u m a n t s . Es nesaprotu, kā šī saruna sākās. Es netaisos neviena šaut.

P a b l o . Protams, protams, bet cik bieži mēs neprātojam, ko darīsim, kad laimēsīm loterijā, vai ne? Kāpēc nepasapņot? Iedomājieties avīžu virsrakstus: nošauts valsts prezidents, kompartijas ģenerālsēkretārs un Augstākās padomes locekļi. Revolūcija Krievijā. Latvija. Igaunija un Lietuva pasludina savu neatkarību. Trimdas politiķis un nākamais valsts prezidents Silabeka atgriežas Rīgā ovāciju sveikts.

D a u m a n t s . Kā jūs zināt manu vārdu?

P a b l o . Es apskatījos viesnīcas viesu grāmatā. Es gribēju zināt, kā sauc cilvēku, kas mainīs pasaules politisko seju.

D a u m a n t s . Jūs esat traks!

P a b l o . Nē, es neesmu. Kurš gūst ievēribu, bļaujot lozungus uz ielas stūriem? Jūs dzird, bet neviens uz jums neklausās. Ļautiņi ir apnikuši politikas. Bet uzspridziniet pa lidmašīnai, nošaujiet kādu dižvīru, uzreiz visi ir pati uzmanība.

D a u m a n t s . Ir arī tāda lieta kā morālais pārspēks.

P a b l o . Šodien Latvijā ir 54% latviešu. Tas nozīmē, ka jums ir tikai 4% fiziskā pārspēka. Vēl kādi gadi, un jūs būsīt mazākumā paši savā zemē. Skolās sāks mācīt tikai krieviski. Tā saucamā Padomju Latvijas sociālistiskā republika būs beigusi eksistēt. Ko tad jūs iesāksit ar savu morālo pārspēku?

D a u m a n t s . Jūs esat ļoti labi informēts... kā viesnīcas apkalpotājs. Kas jūs tāds esat?

P a b l o . Es jau jums teicu savu vārdu.

D a u m a n t s . Jūs neatbildējāt uz manu jautājumu. Es gribu zināt, kas jūs esat un nevis, kā jūs katrreiz sauc. Jūs esat kā salamandra. Jūs maināties.

P a b l o . Patiesībā ne. Jums tikai tā liekas. Arī salamandra būtībā nemainās. (Asi.) Sēdiet lūdzu!

D a u m a n t s . (Pārsteigts apsēžas, tad atkal pietrūkstas kājās.) Jūs aicināt mani sēdēt? Es biju iedomājies, ka šī ir mana istaba?

P a b l o . (Ar atbrūņojošu smaidu.) Ieiesim kompromisā – teiksim, ka tā ir mūsu istaba.

D a u m a n t s . Ja jūs nākamās 10 sekundēs nebūsit no šejienes pazudis... (Paņem klausuli.)

P a b l o . Nesakiet, ka mums būs domstarpības! Mēs tik labi sapratāmies. Viesnīcas centrāles telefoniste ir absolūti neiespējama. Viņa saprot tikai spāniski. Es pieņemu, ka jūs gribat zvanīt policijai. Jums jāsaka: policia, por favor! Viņa droši vien jūs savienos ar banku.

D a u m a n t s . Telefons nestrādā...

P a b l o . Tipiski. Meksikā par tādām lietām neviens neuztraucas.

D a u m a n t s . Tas pirmīt strādāja.

P a b l o . (Ar smaidu.) Tas bija, pirms es izrāvu vadus!

D a u m a n t s . Kāpēc?

P a b l o . Es jums gribēju aiztaupīt nevajadzīgas nepatikšanas. Jūs droši vien nemaz nerunājat spāniski.

L o n i j a . (Uznāk.) Šausmīgi slāpst... (Uz Pablo.) Jūs vēl te? (Uz Daumantu.) Viņš ir spiegs!

P a b l o . Sievietes intuīcija! Absolūti apbrīnojama!

L o n i j a . Kas tas? Neviens mani neapsauc? Neviens nesaka, ka es nezinu, ko runāju?

P a b l o . Lūdzu apsēžieties, cienītā kundze! Silabekas kungs!

L o n i j a . Kāpēc mums būtu jāklausa, ko jūs sakāt?

D a u m a n t s . Jā, kāpēc?

P a b l o . Jā, kāpēc? Varbūt tāpēc, ka man kabatā ir pistole?

(Daumants ar Loniju strauji apsēžas. Apsēžas arī Pablo. Atskan flamenko mūzika, kas turpinās tumšās pauzes laikā.)

Priekšskars

O t r a a i n a

(Priekšskaram atveroties, visi sēž savās vecajās vietās, un saruna risinās tālāk, it kā pārtraukuma nebūtu bijis. Pablo izturēšanās ir mainījies – viesnīcas apkalpotāja maniere ir pazudusi, un viņš nepārprotami ir situācijas kungs. Daumants un Lonija izskatās iztrūkušies.)

P a b l o . Parunāsimies, ja jums nekur nav jāsteidzas.

D a u m a n t s . Divpadsmitos naktī? Jūs neesat lietuvietis, vai ne?

P a b l o . Nē.

D a u m a n t s . Kāpēc viss šis teātris?

P a b l o . Jums nepatīk jūsu loma?

D a u m a n t s . Kāda tā ir?

P a b l o . Varoņtēls.

L o n i j a . Tā nav komēdija, vai ne?

P a b l o . Ne īsti.

D a u m a n t s . Ko jūs no manis gribat?

L o n i j a . No mums! Vai es neskaitos?

P a b l o . Jums ir ierādīta ļoti ievērojama loma.

L o n i j a . Runājot par gribēšanu... vai es varu dabūt glāzi vīna? (Pablo piepilda glāzi un pasniedz.) Paldies! (Uz Daumantu.) Tikai vienu! (Uz Pablo.) Jūs man piebiedrosities?

P a b l o . Ne pašreiz. Pateicos!

L o n i j a . Žēl. Pirmīt jūs man palikāt labāk. Kā jūs tagad sauc?

P a b l o . Neesmu vēl izšķīries.

L o n i j a . Jums arī nav bijušas 3 sievas?

P a b l o . Paldies Dievam, nē.

L o n i j a . Bet jums vēl arvien ir pistole?

P a b l o . Ojā.

L o n i j a . Piedodiet, ka es uzdošu tik daudz personīgas dabas jautājumu.

D a u m a n t s . Ludzu nerunāt tik daudz! Ja jums ir pistole – parādiet!

P a b l o . Kāpēc? Jūs neesat pistoli redzējis? (Daumants pieceļas.) Atcerēsimies, ka 90% no visiem varoņiem ir zem zemes.

L o n i j a . Daumant! (Norauj viņu atpakaļ uz krēsla.)

P a b l o . Cik labi jūs esat informēts par notikumiem Latvijā?

D a u m a n t s . Ļoti labi. Mēs te neguļam uz ausīm. Arī mums ir iestādes, kas... bet to es nedrīkstu izpaust!

P a b l o . Vai vārds Fēniks jums kaut ko nozīmē?

L o n i j a . Fēniks ir nažu fabrika Klīvlendā...

D a u m a n t s . Fēniks ir putns, kas uzcēlies no pelniem ...no ēģiptiešu mitoloģijas. Saules simbols. Tas viss.

P a b l o . Fēniks ir teroristu kustība Padomju Savienībā. Organizācijas mērķis ir nogalināt iespējami daudz valdības un redzamākos kompartijas locekļus un panākt, lai Krievijā izceļas revolūcija.

L o n i j a . Urrā!

D a u m a n t s . Lonij, esi klusa!

P a b l o . Jūs esat ļoti asinskāra.

D a u m a n t s . Kur jūs visā šai lietā iederties?

P a b l o . Prasiet Silabekas kundzei!

L o n i j a . Viņš ir Valsts drošības komitejas loceklis. Tu to nezināji?

P a b l o . Kapteiņa dienesta pakāpē. Jūsu rīcībā.

L o n i j a . O, mans Dievs!

P a b l o . (Uz Daumantu.) Jūs izskatāties pavisam bāls. Glāzi vīna?

D a u m a n t s . Tagad es saprotu. Jūs turat mūs aizdomās, ka mēs esam šīs organizācijas locekļi.

P a b l o . Es zinu, ka jūs neesat. Man ir ar jums citi nodomi.

D a u m a n t s . Jūs no manis neizspiedīsiet ne pušplēsta vārda. Mociet, nogaliniet mani – nekā jūs neuzzināsiet. Pilnīgi nekā!

P a b l o . Kāpēc lai man jūs būtu jāmoka? Ko jūs mums varētu jauna pastāstīt, ko mēs jau nezinām?

L o n i j a . Pasakiet, kur ir mūsu meita?

P a b l o . Ligita vai Vineta?

L o n i j a . (Satrūkusies.) Vineta, protams...

P a b l o . Viņa ir patlaban ceļā uz Taksko.

D a u m a n t s . Ne uz Mehiko pilsētu? Jūs esat pavisam pārliecināts?

P a b l o . Pilnīgi. Viņa ir mūsu sūtniecības mašīnā. Gan bez diplomātiskajām platēm.

D a u m a n t s . Kāpēc?

P a b l o . Viņa stāvēja ceļmalā un signalizēja. Mēs esam palīdzīgi cilvēki. Caballeros – kā meksikāņi saka.

D a u m a n t s . (Ironiski.) Tā protams bija tikai sagadīšanās?

P a b l o . Kas cits.

L o n i j a . Viņa labprātīgi brauca uz Taksko, zinot, ka mēs viņu gaidām šeit?

P a b l o . Par to man informācijas trūkst.

D a u m a n t s . Tā, tagad jums ir ķīlniece.

P a b l o . Silabekas kungs, ķīlniece ir nepatīkams vārds. Man patiktos domāt, ka esam iepirkuši akcijas, lai varētu kontrolēt situāciju un manipulēt tirgu, kā jūs Rietumos sakāt. Jums nav ne mazākā iemesla uztraukties.

D a u m a n t s . Reiz par visām reizēm: ko jūs no mums gribat?

P a b l o . Iepazīties ar jums tuvāk.

L o n i j a . Uzmanīt!

D a u m a n t s . Es to uzskatu kā komplimentu, ka mans uzraugs ir kapteiņa dienesta pakāpē.

P a b l o . Nav iemesla. Ja jūs būtu kas ievērojams, es būtu ģenerālis.

D a u m a n t s . Bet valsts drošības aparātam tomēr ir no manis bailes.

P a b l o . Mums nav. Jūsu psiholoģiskais profils rāda, ka neesat mums bīstams. (Lonijai.) Viņš brīvprātīgi nevarētu nogalināt pat mušu.

L o n i j a . Pilnīgi pareizi. Mans vīrs ir caur un cauri miermīlīgs lo... radījums. Jūs varat mierīgi iet prom.

P a b l o . Lieta nav, diemžēl, tik vienkārša.

D a u m a n t s . Acumirkli, jūsu piebildes ir augstākā mērā apvainojošas! Es nevarētu nogalināt pat mušu, ko? Es esmu bijis kaņavīrs. Es vēl arvien esmu labs šāvējs. Ar kādām tiesībām jūs drīkstat sacīt, ka es neesmu bīstams? Es esmu bijis 3 ielenkumos...

P a b l o . Vienā! Savāda lieta ar tiem kaņa stāstiem. Tie aug augumā proporcionāli laikam, un stāstītājs sāk beigās pats tiem ticēt.

D a u m a n t s . Kam jūs ticat?

P a b l o . Arī man ir savi ideāli.

D a u m a n t s . Jūs ticat komūnismam?

P a b l o . Padomju Savienībā nav komūnistu. Tie ir tikai Rietumos. Pie mums ir karjeristi un vienkāršie mirstīgie.

D a u m a n t s . Un jūs esat karjerists?

P a b l o . Tā kā jūs to sakāt, tad tas izklausās pēc nāves grēka. Mēs visi gribam tikt uz priekšu. Arī jūs.

D a u m a n t s . Es nekalpoju ne vienam kungam, es kalpoju idejai.

P a b l o . Tas ir tas, ko pie mums nemitīgi kladzina. Visbrīnīšķīgākais ir tas, ka fanātiķi visās iekārtās ir pārstādāmi. Mums vajadzētu noorganizēt kadru izmaiņu. Jūs, mūs nīzdamī, esat piesavinājušies daudzas mūsu metodes.

D a u m a n t s . Absurds!

P a b l o . Tā, tagad mums jāpataisa jūsu psiholoģiskā profila zīmētāji par meļiem. Pierādīsim, ka jums tomēr ir mednieka instinkts, asa acs un droša roka. Jūs pirmīt teicāt, ka ja jums būtu izdevība nolaist no kājas pašu Dižlāci, jūs to darītu.

D a u m a n t s . Apžēlojieties! Tas bija tik tāds izteiciens! Tira rētorika.

P a b l o . Es domāju, ka jūs esat pārliecības cilvēks?

D a u m a n t s . Mani uzskati ir visiem zināmi, bet visu nevajag ņemt tik burtiski. Cik bieži mēs nesakām: es varētu to un to nogalināt! Tas nekā nenozīmē.

P a b l o . Jautājums ir: vai jūs varētu viņu nogalināt? (Pauze.) Jums ir vienreizēja izdevība atbrīvot pasauli no diktatora, un jūs vēl vilcināties.

D a u m a n t s . Vai jūs arī apjēdzat, ko jūs sakāt? Jūs mani mudināt nogalināt jūsu valsts vadoni!

P a b l o . Tā izklausās, vai ne?

D a u m a n t s . Tas nav loģiski!

P a b l o . Kas ir loģiski? Kad Niksons pirmo reizi ieradās Ķīnā, vai tas bija loģiski? Vai kad israēļi noslēdza ar ēģiptiešiem mieru, vai tas bija loģiski?

D a u m a n t s . Kā man tas jādara? Ar pirkstu? Vai jūs man aizdosīt savu pugaču?

P a b l o . Tad jūs esat ieinteresēts? Lieliski!

D a u m a n t s . Es neesmu ieinteresēts! Tas viss ir tikai joks, vai ne?

P a b l o . (Rāda uz ratiņiem.) Paskatieties kastēs! Divas saliekamas šautenes. Vai tas izskatās pēc joka?

D a u m a n t s . (Pie Lonijas.) Es sapņoju! Saki, ka es sapņoju!

L o n i j a . Ja tu vēl sapņo, tad sāc labāk uzmosties!

D a u m a n t s . Jūs nevarat piespiest mani šaut!

L o n i j a . Tu aizmirsti, ka viņu rokās ir mans bērns!

D a u m a n t s . Tas tev man nav jāatgādina! Es jūs ienīstu!

P a b l o . Ja jūs atsacītos sadarboties, tas varētu sagādāt dažiem jūsu ģimenes locekļiem zināmas... neērtības. Jūs saprotat, ko es domāju?

L o n i j a . Ja viņš nesaprot, es saprotu! Ja jāšauj, tu šauj! Dzirdi? Galu galā viņš tikai krievs vien ir!

D a u m a n t s . Nē, es nevaru.

L o n i j a . Tipiski! Domā tikai par sevi! Tava meita ir nolaupīta...

D a u m a n t s . Es atsakos šaut!

L o n i j a . Gļēvulis!

D a u m a n t s . Paklausieties! Jums ir galvā kas sagriezies! Jūsu darbs ir viņu sargāt!

P a b l o . Kāpēc jūs domājat, ka man uzdots viņu sargāt. Mans uzdevums ir viņu nolikvidēt!

(Šim paziņojumam ir tāds pat efekts kā bumbas sprādzienam. Pablo ar smīnu vēro savus sarunu biedrus, kas skatās uz viņu vaļējām mutēm.)

Priekšgars

OTRS CĒLIENS

P i r m ā a i n a

(Situācija nav mainījusies, izņemot to, ka Daumants ir beidzot atguvis valodu.)

D a u m a n t s . Kāpēc jūs gribat viņu nolikvidēt?

P a b l o . Viņš un pārējie politbiroja vecīši mums vairs nav vajadzīgi. Jūs to pašu darāt Rietumos. Ja kāds jums vairs nav vajadzīgs, jūs to pensionējat. Mēs tikai sekojam jūsu piemēram.

L o n i j a . Kas par vienreizēju atrisinājumu!

D a u m a n t s . Mēs? Kās ir „mēs”?

P a b l o . Mani domu biedri. Politbirojs ir pilns ar astoņdesmitgadīgiem. Ir jādod vieta jaunām asinīm. Sauksim šo akciju par asins pārliešanu.

D a u m a n t s . Jūs domājat: asins izliešanu?

P a b l o . Šis ir kaŗš, un kaŗā cilvēki tiek nogalināti. Tie ir jūsu vārdi. Jums par mierinājumu mēs šausim abi divi.

D a u m a n t s . Jūs varbūt varat piespiest mani šaut, bet jūs nevarat mani piespiest trāpīt mērķī.

P a b l o . Mēs lietosim šautenes granātas, bet tehniskām detaļām ir vēl laika.

L o n i j a . Ko tas nozīmē?

D a u m a n t s . Tas nozīmē, ka 3 metru rādiusā neviens nepaliks dzīvs. Ieskaitot gaŗāmgājējus.

P a b l o . Nepārspilēsīm. Visiapkārtstāvētāji būs slepenā dienesta aģenti. Viņi zina, ka aģenta darbs nav bez riska. Viņiem par to maksā, pat ļoti labi.

D a u m a n t s . Kāpēc es? Kāda man daļa, ja jums politbirojā vajag jaunu asiņu?

P a b l o . Mēs esam dabīgi sabiedrotie. Mums abiem nepatīk pašreizējie varas vīri.

D a u m a n t s . Man ir vienalga, vai pie stūres stāv Vladimirs vai Josifs. Es cīnos pret iekārtu.

P a b l o . Tad es jums klēpī ielieku Dieva dotu izdevību to iznīcināt.

D a u m a n t s . Es nekad nesadarbošos ar komunistiem. Nekad un nekādos apstākļos!

P a b l o . Vecā latviešu nelaime: mēs esam dzimuši kaŗa kalpi. Mēs sargājām Ļeņinu, mēs sargājām Hitleru, bet tikko mēs paši tiekam pie sava likteņa veidošanas, mēs esam norūpējušies par ētiku. Mērķis attaisno līdzekļus, mans draugs! Tver katru izdevību vai latviešu tauta paliks guļam uz vēstures atkritumu kaudzes.

D a u m a n t s . Jūs varat sacīt ko sacīdams – es neviena nešaušu. Es nekompromitēšu Apvienību, Amerikas valdību... baznīcu...

P a b l o . Baznīcu! Tik tiešām es tev saku: „Šinī naktī, pirms gailis dziedās, tu mani trīs reizes noliegsi...”

L i g i t a . (Parādās rīta svārkā ar divieli uz pleca.) Karsts. Es biju noduŗoties un dzirdēju balsis. Kas te notiek? Ir ļausmīgi vēls: Patiesībā – agrs. Mums ir viesis? Kāpēc neviens mūs neiepazīstina?

L o n i j a . Tev ir Dieva dots talants ierasties nepareizā laikā!

D a u m a n t s . (Zīmīgi uz Ligitu.) Ar labu nakti!

L i g i t a . Tā lieta sāk mani intrigēt. (Pie Pablo.) Mans vārds ir Ligita Silabeka. (Sniedz roku.) Kas jūs tāds esat?

L o n i j a . Ligita, ej gulēt!

L i g i t a . Nē, paldies! Man ir laiks vienai cigaretei. (Paņem no galda cigareti. Pablo pasniedz uguni.) Sirsnīgs paldies. Nupat atcerējos – es jau veselas 3 dienas vairs nesmēķēju (izdzēŗ cigareti, nelaimīgu seju.) un jūtos lieliski. Jūs vēl arvien neesat

teicis ne vārda. Vai jūs vienmēr esat tik kluss, vai šī sabiedrība jūs nomāc? Zināt, ja mazliet piemiedzu acis, jūs neesat zemē metams vīrietis.

P a b l o . Pateicos.

L i g i t a . Jūs, acīmredzot, neteiksit, kā jūs sauc. Drīkstu minēt? Jums piemīt kaut kas ledains. Tās ir jūsu acis. Jums kaut kur ir sakars ar...

D a u m a n t s . Pietiek! Mums neinteresē tavi minējumi!

P a b l o . Man interesē.

L i g i t a . Ja jūs būtu viens no manas beidzamās lugas varoņiem, jūsu vārds būtu... Fēniks. (Lonija, Daumants pārsteigti sakustas.,) Jā, Fēniks!

P a b l o . Jūs rakstāt lugu? Par ko?

L o n i j a . Tās neviens nevar saprast.

L i g i t a . Manai pamātei vēl arvien ir Silmaču mentalitāte. Patiesību sakot – Saldenās pudeles. Es rakstu par iedomātiem notikumiem Meksikas Drošības konferences laikā. Jūs runājat par to pašu, vai ne? Jaunām stratēģijām rītdienai? Jūs arī esat Apvienībā?

P a b l o . Nē, mēs ar jūsu tēvu esam medību biedri.

L i g i t a . Tiešām? Ko jūs medījat?

P a b l o . Lāčus.

L i g i t a . Interesanti. Kuŗā vietā?

P a b l o . Tepat Meksikā.

L i g i t a . Cik jūs jau esat nomedījuši?

P a b l o . Neviena.

L i g i t a . Tas mani nepārsteidz. Meksikā droši vien lāču nav.

P a b l o . Ir gan. Tikai jāzina, kur tos atrast.

D a u m a n t s . Dievs, beidz tērzēt kā pie kafijas tases! Šis cilvēks ir čekas aģents!

L i g i t a . (Pauze, tad pārvarējusi savu satraukumu.) Absolūti fascinējoši. Manā lugā Valsts drošības komitejas darbinieks iemīlas latviešu meitenē no Rietumiem. Es to laikam nenobeigšu...

P a b l o . Kāpēc?

L i g i t a . Man nepatīk traģiskas beigas.

P a b l o . Atkāpjieties no šablona: aģents vienmēr sarkans, un latviešu meitene no Rietumiem vienmēr balta.

L i g i t a . To prasa publikas gaume.

P a b l o . Tikai ierosinājumam – Ja nu čekists nav čekists, bet īstenībā strādā pretestības kustībā?

L i g i t a . (Jūsmīgi.) Viņam ir kāds pretestības kustības speciāls uzdevums.

P a b l o . Protams.

L i g i t a . Nošaut kādu dižvīru?

P a b l o . Lieliska ideja!

L i g i t a . Es to nosaukšu: Kade pārnāksi, bāle–

P a b l ono kaŗa lauka. Beigas laimīgas!

L i g i t a . Nē, viņam jāmirst.

P a b l o . Kāpēc?

L i g i t a . Kāpinājuma dēļ.

P a b l o . Lūdzu atstājiet viņu dzīvu!

L i g i t a . Man ļoti žēl, tas nav iespējams. Viņam jāmirst.

P a b l o . (Aprauti.) Žēl.

L i g i t a . Man arī.

L o n i j a . (Zaudējusi pacietību.) Tagad viņi sāk rakstīt kopā lugu – čekas kapteinis un tava ku-kū meita. Viņas pusmāsa ir kidnapēta, tēvu spiež izdarīt atentātu, man tuvojas nervu sabrukums, bet šī kolledžas nevainība gatavojas inscenējumam!

L i g i t a . (Pārsteigta.) Atentātu? ... Atentātu ... protams, tagad es sāku saprast. Lāču medības! ... ak, mans Dievs! Un es domāju, ka mēs runājam tikai par manu lugu. Jūs tiešām esat noņēmušies to izdarīt? Bet jūs esat ... kāpēc? ... un mans tēvs ...

D a u m a n t s . Ne es.

P a b l o . Mums ir mazas grūtības pārliecināt jūsu tēvu, bet viņš lēnām sāk mainīt savas domas.

L i g i t a . Jūs nepazīstat manu tēvu. Kāpēc tieši viņš? Kāpēc no šīs istabas?

P a b l o . Sagādīšanās.

L i g i t a . Blēņas.

P a b l o . Mēs to plānojām diezgan ilgi. Jūsu ģimene likās ļoti piemērota mūsu nodomiem.

L i g i t a . Kādā ziņā?

P a b l o . Kā sabiedrotie ... un ja vajadzīgs – ķīlnieki.

L i g i t a . Vai nu mēs esam sabiedrotie vai ķīlnieki. Mēs nevaram būt abi.

P a b l o . To saprot arī jūsu tētiņš. Palīdziet viņam izšķirties. Neskatoties uz iznākumu, es jūs vēlētos par savu sabiedroto.

L i g i t a . Jūs esat nepareizā pusē.

P a b l o . Nepareizā?

L i g i t a . Mums nav nekā kopēja.

P a b l o . Mēs abi esam latvieši.

L i g i t a . Tā ir par maz.

P a b l o . Bet jūsu lugā...

L i g i t a . Tā ir tikai luga.

P a b l o . Tikai luga? Padomājiet par to, kas jau ir noticis. Vai jums neliekas, ka jūsu lugas tema sāk lēnām realizēties dzīvē? Lēnām, pamazām...

L i g i t a . Kādā ziņā? Es jūs nesaprotu.

P a b l o . Padomājiet! It kā kāds mūs bīdītu kā šacha figūriņas...

L i g i t a . Kas ir šis „kāds”, par ko jūs runājat?

P a b l o . Jūs esat rakstniece. Jūs atrodat tam vārdu.

L i g i t a . Es šo spēli varu pārtraukt katrā laikā. Ticiet man! Manā lugā nav nekā mistiska. Tajā ir tikai viens trūkums.

P a b l o . Piemēram?

L i g i t a . Nekas nenotiek, ja neskaita pašas beigas. Runā, runā, runā. Nav darbības. (Ārā dzirdamas policijas sirēnas.)

L o n i j a . (Pie balkona.) Daumant, kaut kas notiek pāri ielai!

P a b l o . Esiet lūdzu tik laipna un neejiet pie loga! (Pieiet pie loga.) Tie ir meksikāņu un krievu drošības policijas vīri. Viņi pārmeklē hoteli. Galu galā kompartijas ģenerālsekretārs nav parasts viesis.

D a u m a n t s . (Cerīgi.) Tad viņi pārmeklēs arī šo hoteli?

P a b l o . (Ar smīnu.) Droši vien. Neuztraucieties! (Iziet uz balkona.)

L o n i j a . Daumant, mums ir jātiek no šejienes prom!

D a u m a n t s . Kuš! Nav īstais laiks!

L o n i j a . Kad tas būs? Kad pūcei sāks aste ziedēt? (Pablo atgriežas un aizslēdz durvis.) Un tu neesi tik draudzīga ar to ... ieturi stāju!

L i g i t a . Stājas ieturēšana ir tava specialitāte. Mana ir izgāšanās.

P a b l o . Mēs, kundze, ar Silabekas jaunkundzi esam vienkārši simpatico. Aģenta dzīve ir ļoti vienuļa.

L i g i t a . Tā neliekas. Jūs vienmēr varat sagādāt sev sabiedrību, ieslēdzot cilvēkus pie sevis istabā.

P a b l o . (Ar smaidu.) Jā, tas ir viens veids.

L i g i t a . Neviena jūs negaida?

P a b l o . Ne vairs.

L i g i t a . Parādiet man savu roku!

P a b l o . Kāpēc? Jūs protat lasīt delnu?

L i g i t a . Nemaldīgi! Es kļūdus tikai deviņdesmitastoņas reizes no simta. Tas ir tikpat kā, simtprocentīgi! Zināt, pirmo reizi jums gandrīz smaidīja arī acis. (Pablo viņai pasniedz roku. Ligita to pēkšņi atlaiž un nogriežas.)

P a b l o . Nu?

L i g i t a . Es tikai muldējos. Es nekā no šīm lietām nesaprotu.

P a b l o . Sakiet!

L i g i t a . Kas jūs tāds esat?

P a b l o . Jūs jau to pirmīt noskaidrojāt.

L i g i t a . Tas nav tas, ko es domāju. Kas slēpjas aiz jūsu daudzajām sejām?

P a b l o . Es esmu tas, ko katrs manī grib saskatīt. Ko jūs manī saskatāt?

L i g i t a . (Klusi.) Jums nav dzīvības līnijas. (Pablo viņu brīdi uzlūko, tad ātri novēršas, jo koridorā dzirdami soļi un balsis.)

P a b l o . Jūs vēlējāties vairāk darbības, Silabekas jaun kundz? Jūsu vēlmes tiks tūlīt apmierinātas. Mēs esam krīzes priekšā, Silabekas kungs. Ja viņi ienāks šinī istabā, ko jūs teiksīt?

D a u m a n t s . Bet jūs esat viens no viņiem? (Pablo sāk smieties.) Jūs esat viens no viņiem, vai ne?

P a b l o . Jā un nē, bet skaidrosimies vēlāk.

D a u m a n t s . Ziniet, ja es būtu bijis 10 gadu jaunāks...

P a b l o . Vai tas situāciju mainītu? Arī es būtu 10 gadu jaunāks. Mūs mācīja veselus sešus mēnešus, kā nogalināt cilvēku ar kailām rokām. Mūsu instruktors bija kirgīzs – jūsu vecumā. Mēs vienmēr teicām: paldies Dievam, ka viņš ir mūsu pusē. Viņš bija sava amata meistars.

D a u m a n t s . Ļoti interesanti.

P a b l o . Un es biju labs skolnieks.

D a u m a n t s . Cik cilvēku jūs esat nogalinājis?

L o n i j a . Es negribu dzirdēt!

D a u m a n t s . Tad neklausies! Cik?

P a b l o . Tas jums nav jāzina.

D a u m a n t s . Ko jūs jūtat, nogalinot cilvēku?

L o n i j a . (Histēriski.) Daumant, beidz!

P a b l o . Jūs esat bijis kaņavīrs. Ko jūs jutāt?

D a u m a n t s . Labāk viņš nekā es.

P a b l o . Pareizi. Es vairs par to neprātoju.

L o n i j a . Un jūs varat naktīs gulēt?

P a b l o . Es maz guļu. Vai es drīkstu lūgt jūsu nedalītu uzmanību, lūdzu! (Pieskaras Lonijas plecam, kas nogriezusies.) Jā, arī jūsu, cienītā kundze! (Visi apsēžas.; Jūs visi mierīgi palieciat sēžam. Ja ienāk policija, izliecieties pārsteigti. Prasiet attiecīgos jautājumus un dodiet pareizās atbildes.

D a u m a n t s . Kur jūs būsit?

P a b l o . Nekur tālu. Dodiet man savu goda vārdu, ka jūs nemēģināsiet darīt nekā muļķīga.

D a u m a n t s . Jūs esat gatavs uzticēties manam goda vārdam?

P a b l o . Kāpēc ne? Jūs esat bijis kaņavīrs.

D a u m a n t s . Es jums to nedodu.

L i g i t a . Bravo, tēt!

P a b l o . Tādā gadījumā man jūs jāsasien. Uz guļamistabu, lūdzu!

L o n i j a . Neķerieties man klāt!

P a b l o . (Zobgalīgi.) Ak Rietumu brīvība! Argumenti, sapulces, protesti – viss pret autoritāti. Mēs, padomju cilvēki, neesam pie tādām lietām pieraduši. Siešana ir māksla. Sevišķi labi to prot Amerikas indiāņi un tatāri. Viens paņēmiens ir pilnīgi velnišķīgs: nelaimīgo upuri nogulda uz vēdera, apmet cilpu ap kaklu, rokām un kājām tā, ka upuris lēnām nožņaudzas. Ārkārtīgi nežēlīgas rases – indiāņi un tatāri.

L o n i j a . (Ātri.; Es jums dodu savu vārdu. Viņš arī!

P a b l o . (Ligitai.) Un jūs?

L i g i t a . Ejiet pie velna! Sieniet, ja gribat!

P a b l o . Nē. Nav manos spēkos iespaidot notikumu gaitu.

L i g i t a . Es nesaprotu, par ko jūs runājat.

P a b l o . Jūs saprotat. (Uz pārējiem.) Jūs man nelīksit vilties, vai ne? (Prom pa kreisi.)

D a u m a n t s . (Augšā no krēsla.) Viņš ir prom! Nāc! (Rauj Loniju uz durvīm.)

L o n i j a . Tu viņam devi savu vārdu.

D a u m a n t s . Ne velna es viņam nedevu! Nāc, Ligita!

P a b l o . (Parādās durvīs.) Ir tik jauki, ka cilvēkiem var uzticēties... (Lonija, Daumants atgriežas savos krēslos. Pablo pa kreisi prom.)

D a u m a n t s . (Čukst.) Sasodīts, viņš mūs droši vien vēro. Ko lai mēs darām?

L o n i j a . Uzrakstīsim uz avīzes „palīgā”. Lieliem burtiem. Lai policija, istabā ienākot, var tūlīt redzēt.

D a u m a n t s . Laba ideja!

L o n i j a . Kā ir spāniski „palīgā”? Ligita, nesēdi kā svina pika! Dari kaut ko!

L i g i t a . Ko tad? Signalizēt ar sēmaforiem: Balodi, paliec manā vietā?

L o n i j a . Balodis? Kas tas par Balodi?

L i g i t a . Tas Balodis.

L o n i j a . Ak tas! (Pauze.) Es viņu nepazīstu. Kāds sakars Baložiem ar mūsu pašreizējo situāciju?

L i g i t a . Nekāda. Bet turpini glābšanas akciju. (Lonija raksta.)

D a u m a n t s . Steidzies, neraksti disertāciju! (Atkal koridorā dzirdami solji, balsis un klauvējieni pie durvīm.)

L o n i j a . (Visi klausās ar aizmurētu elpu.) Tūlīt ... tagad klauvē. Aizgāja garām ...

D a u m a n t s . Klauvē pie dzīvokļa durvīm aiz mums.

L i g i t a . (Pie sevis.) Protams, kā gan citādi.

L o n i j a . Varbūt nāks atpakaļ!

D a u m a n t s . Kur viņš ir?

L o n i j a . (Čukst.) Es viņu redzēju pazūdam guļamistabā.

D a u m a n t s . (Čukst.) Tu esi pavisam droša?

L o n i j a . (Jau skaļāk.) Daumant, lai man kādas vainas, es neesmu akla!

D a u m a n t s . Man liekas, ka viņš izgāja uz balkona.

L o n i j a . (Arvien skaļāk.) Daumant, nerunā tik daudz un aizsprosto durvis!

D a u m a n t s . (Negrib saprast.) Kādas durvis?

L o n i j a . Guļamistabas durvis! Nav vērts nosprostot vannas istabas durvis, ja viņš ir guļamistabā, vai ne?

D a u m a n t s . Kā lai es tās aizsprostoju?

L o n i j a . Ar krēslu!

D a u m a n t s . Ar krēslu?

L o n i j a . Tā, kā to dara kriminālfilmās!

D a u m a n t s . Un ja viņš tai brīdī iznāk no istabas?

L o n i j a . Augstās debesis! Tad krāmē viņam pa galvu!

D a u m a n t s . Ar ko?

L o n i j a . (Ļoti skaļi.) Ar krēslu! Debestiņ, debestiņ, debestiņ, tagad es saprotu, kāpēc mēs pazaudējām kaŗu. Daumant, lūdzu nestāvi kā miets!

D a u m a n t s . Šī lieta vēl jāpārdomā...

L o n i j a . Kas tur ko pārdomāt?

L i g i t a . Kāpēc tu neej pati? Tu taču arī biji Lielvācijas bruņotajos spēkos, vai ne? Kā „blitzmēdele”!

L o n i j a . Es neesmu bijusi nekādos bruņotajos spēkos. Es biju par jaunu!

L i g i t a . Es nerunāju par I pasaules kaŗu...

L o n i j a . Es negribu dzirdēt nekādas piezīmes no tevis! Labāk paskaties uz savu tētiņu! Stāv kā paralizēts. Viņš ir pārbijies.

D a u m a n t s . Es neesmu pārbijies. Es domāju.

L o n i j a . Burvīgi! Roma deg, un viņš domā! Runā par upuriem, runā par galvas nolikšanu uz altāra, bet kad jādara kas praktisks...

D a u m a n t s . Es spēju vairāk darīt savas tautas labā aiz rakstāmgalda, nekā...

L o n i j a . (Pārtrauc.; Aizmirsti tautu un rakstāmgaldus! Viss, kas tev jādara, ir jāpaliek zem durvju roktura krēsls!

D a u m a n t s . Tu tiešām mani gribi redzēt beigtu? Tu zini, kāda ir trimdas politiķa alga – tevi pat neaprok uz sabiedrības rēķina.

L o n i j a . Šis ir tavs lielais brīdis! Tavs moments vēsturē! Sagūstīt kailām rokām čekas kapteini – terroristu!

D a u m a n t s . Mans lielais moments? Pēc gadiem Holivuda uztaisīs filmu, kuŗā mana dzīve būs sakoncentrēta divās stundās. Man ne silts, ne auksts, bet tev bankas grāmatiņā pusmiljons dolāru!

L o n i j a . Par ko tad?

D a u m a n t s . Par tiesībām lietot manu dzīves stāstu. Lai būtu lielāks pievilksanas spēks, tad producenti mani iztaisīs par... personu ar zināmām tendencēm.

L o n i j a . Tevi?

D a u m a n t s . Par to tev piesviedīs kādus tūkstošus klāt.

L i g i t a . Vai viņš runā nopietni?... Par tām tendencēm?

L o n i j a . Viņš nevar runāt ne par kādām tendencēm!

D a u m a n t s . (Aizskarts.) Es esmu par daudz liels džentlmenis, lai diskutētu tavas tendences! (Metas prom pa kreisi.)

L o n i j a . Ko tu ar to domā? Tu mani apvaino, tad pagriez muguru un skrien prom! DAUMANT, TU NEEJ PROM, KAD ES AR TEVI RUNĀJU! (Paķer no vāzes puķes un met tās viņam pakaj. Daumants prom.)

L i g i t a . (Pie sevis.) Neticami, vienkārši neticami!

D a u m a n t s . (Triumfējoši uznāk.) Ja kādam tas interesē, tad durvis ir nosprostotas!

L o n i j a . (Apkrīt viņam ap kaklu.) Mīļais, es zināju, ka tu to paveiksi!

D a u m a n t s . (Baudīdams uzvaras brīdi.) Es esmu absolūti paralizēts. Pārbijies!

L o n i j a . Protams, ka tu neesi. Tu zini, ka es tā nedomāju.

D a u m a n t s . Protams, Lonij. Es zinu. Murgs ir beidzies!

L i g i t a . Tiešām? (Ierauga, ko Lonija uzrakstījusi uz avīzes.) Tas mums būtu lieliski palīdzējis!

L o n i j a . Kas?

L i g i t a . Tavs SOS sauciens: palīgā!

L o n i j a . Pavisam pareizi uzrakstīts. Ar visu garumzīmi!

D a u m a n t s . Tu to esi uzrakstījusi latviski! Labi vien, ka zīme mums nebija vajadzīga. Vienalga. Kas tā būs par sensacionālu ziņu: latviešu patriots sagūsta Padomju Savienības Valsts drošības dienesta kapteini, kuŗa uzdevums bija nogalināt pašu kompartijas ģenerālsekretāru un ministrus. Aģents bija smagi bruņots. Kā tas izklausās?

L o n i j a . Lieliski! Kas par brīnišķīgu propagandu mūsu lietai. Tu domā, ka mēs tiksīm televīzijā? Avīzēs jau noteikti. Ak Dievs, es neizliku ārā savu labāko kleitu!

D a u m a n t s . Mums tam nav laika.

L o n i j a . Es nekur neiešu, kamēr nebūšu pārgērbusies. Piķis, es netieku iekšā pati savā istabā! Daumant, dari ko!

L i g i t a . Tu vari dabūt manu otru džinu pāri.

L o n i j a . Ciet klusu!

D a u m a n t s . Nezin, kāda ir augstākā Meksikas goda zīme civilistiem? Pieņemšana pie prezidenta ... preses konferences...

L i g i t a . (Ironiski.) Pateicības dievkalpojums krievu katedrālē...

L o n i j a . Un kāpēc lai tevi neapbalvotu? Tu taču esi izglābis visievērojamāko Padomju Savienības varas vīru...

L i g i t a . Vai jūs arī apzināties, ko sakāt?

L o n i j a . (Neklausās.) Ne jau pateicoties tev. Tavi nopelni ir līdzīgi nullei.

D a u m a n t s . Galvenais – latviešu vārds būs atkal visu mutē.

L o n i j a . (Attapusies.) Viņam vēl arvien ir pistole! Es gribu prom no šīs vietas! Ātri!

D a u m a n t s . Sasodīts! Es to biju piemirsis...

L i g i t a . Jūs esat piemirsuši vēl kaut ko. Vinetu.

L o n i j a . O, mans Dievs! Vineta! (Pie durvīm klauvē.) Beidzot! Policija! Daumant, ielaid! (Daumants prom koridorā, no kuŗa pēc brīža atgriežas atpakaj kāpdamies, ar paceltām rokām. Aiz viņa smaidot parādās Pablo. Lonija noģībst.);

P a b l o . Jūs visi vēl te? Lieliski! Man liekas, ka jūsu kundze ir atkal uz brīdi mūs atstājusi, Silabekas kungs! Viņi ir projām! Mēs varam uzelpot. Paldies par jūsu līdzšinējo sadarbību. Es ceru, ka tā turpināsies!

Priekšskars

O T R S C Ē L I E N S

O t r a a i n a

(Tā pati telpa. Lonija, acīmredzot, ir nolikta gulēt. Pablo sēž, ērti atmeties, krēslā. Daumants stāv.)

D a u m a n t s . Kā es vēlētos jūs dzirdēt smilksdam. Jūs esat tik pašpārliecināts. Es gribētu jūs dzirdēt lūdzamies...

P a b l o . Es domāju, ka mēs esam sabiedrotie. Vai mēs necināties par vienu mērķi? Komūnisma iznīcināšanu?

D a u m a n t s . Kas par varenu kūleni! Vispirms tā bija tikai asins pārliešana, tagad – iznīcināšana.

P a b l o . Es mainos uz augšu, kā dzejnieks saka.

D a u m a n t s . Jūs maināties par strauju. Tādā tempā strādā tikai avantūristi. Kas jūs īsti esat? Anarchists? Terrorists? Nacionāļkomūnists? Kas?

P a b l o . Jūs neminējāt – nacionālists. Vai tie ir tikai Rietumos?

D a u m a n t s . Jums ir riebīga paraža atbildēt uz jautājumu ar jautājumu. Viss, ko es par jums zinu, ir, ka jūs esat čekas ierēdnis. Nē, es pat nezinu to. Jūs esat mīkla. Kā jūs sauc?

P a b l o . Ja jums vajadzīgs vārds, jūs varat mani saukt par Fēniku.

D a u m a n t s . Es saprotu. Nu jūs sakāt, ka esat Fēnika loceklis. Pāris stundās jūs esat izgājis cauri visam politiskajam spektram. No čekista līdz nacionālistam.

P a b l o . Kur ir tā robeža, punkts, kad komūnists kļūst par nacionālistu? Tad, kad viņu iebāž cietumā par pretvalstisku darbību? Izsūta? Nošauj?

D a u m a n t s . Mums nav cita pieturas punkta.

P a b l o . Bet šis pārvēršanās process taču sākas labi pirms tam. Ja nu komūnisms ir tikai izkārtne, aiz kā slēpjas komjaunietis, funkcionārs ... pat Valsts drošības komitejas ierēdnis.

D a u m a n t s . Jūs runājat par sevi?

P a b l o . Par sevi un sev līdzīgiem, kas tiekam pierakstīti kā tautas ienaidnieki, pirms mēs atveram muti. Rietumi var atļauties jūsmot par ideālo strādnieku valsti, izburt ideālismu no dialektiskā materiālisma. Mēs ne. Ja iekārta nedarbojas, tā ir jāgroza. No iekšpuses. Mēs to darām.

D a u m a n t s . Ar lodes palīdzību.

P a b l o . Mēs to nevaram izdarīt ar vēlēšanu zīmīti. Brutāla vara respektē tikai brutālu varu. Pirms pāris gadiem notika atentāta mēģinājums pret Padomju Latvijas I kompartijas sekretāru. Atentāts neizdevās. Šoreiz tas izdosies.

D a u m a n t s . Kāpēc mēs Rietumos par Fēniku nekā neesam dzirdējuši?

P a b l o . Tas rāda, ka mūsu cilvēki prot turēt mutes.

D a u m a n t s . Vai ka tādas organizācijas vispār nav. Kāpēc jūs neesat stājušies sakaros ar Rietumiem? Ar latviešu trimdas organizācijām? Mēs varam jums palīdzēt.

P a b l o . Mēs esam stājušies sakaros ar Rietumiem. Kas, jūs domājat, maksā par mūsu ieročiem? Ja jūs neesat par mums dzirdējuši, tad, acīmredzot, nebaudāt amerikāņu pretizlūkošanas dienesta uzticību. Griezties pie latviešu organizācijām? Jūs esat par daudz aizņēmti ar iekšējiem kariem. Esat palikuši kašķīgi dogmatiski, bet dogmu nevar sekmīgi apkarot ar dogmu.

D a u m a n t s . Ja tas tā, kāpēc jūs meklējat manu palīdzību?

P a b l o . Es nemeklēju jūsu palīdzību.

D a u m a n t s . Es nesaprotu.

P a b l o . Acīmredzot, ne.

D a u m a n t s . Kāpēc jūs man neteicāt tūlīt, ka esat Fēnika loceklis? Kāpēc nelikāt savas kārtis galdā?

P a b l o . Tas būtu bijis par daudz vienkārši, bet tad tā nebija mana izšķiršanās. Jūs patlaban tiekat svērts, mans draugs. Cerams, ka netiksiet atrasts par vieglu. (Uznāk Lonija ar Ligitu.) Vai jūtaties labāk?

L o n i j a . Es justos vēl labāk, ja zinātu, kas noticis ar manu meitu.

P a b l o . Viņa ir ceļā uz šejieni.

L o n i j a . Bet jūs teicāt – uz Taksko...

P a b l o . Apstākļi ir mainījušies.

D a u m a n t s . Viņa nav nolaupīta?

P a b l o . Es nekad neesmu teicis, ka viņa būtu nolaupīta. To izdomājāt jūs pats.

L i g i t a . Bet jūs jāvāt mums ticēt, ka tas tā ir. Jūs man vairs nepatīkat. Jūs manipulējat cilvēkus.

P a b l o . Man ļoti žēl.

L o n i j a . Es esmu šovakar dzirdējusi tik daudz melu, ka es jums vairs neticu. (Zvana telefons, tad apstājas.)

D a u m a n t s . Kā tas iespējams? Telefons bija atvienots.

L i g i t a . Šonakt viss ir iespējams. Šonakt ķirbis pārvēršas kariatē, saules puķes izaug egles garumā, un cūku pupa iekāpj debesīs.

P a b l o . (Atkal iezvanās telefons. Pablo paceļ klausuli un, to nepielicis pie auss, pasniedz Lonijai.) Jums, Silabekas kundze...

L o n i j a . Man? (Paņem klausuli.; Hallo? ... si, si, yes ... Vineta? Vineta, tu esi o.k.? ... Absolūti un pilnīgi o.k.? ... You sure? Nē, nē, nebrauc uz viesnīcu! You hear? Dedijs sūta his love... he is the same as ever... nē, nē, viņš tevi gaida... (Pablo izstiep rok, lai paņemtu klausuli.) Hallo, hallo? Kāds mūs atvienoja. Daumant, viņa ir šeit! Sveika un vesela! Es esmu tik atvieglota. Vienalga, vai jums šajā lietā ir kādi nopelni vai nav, es un mans vīrs jums sirsnīgi pateicamies. Ligitij, vai es varu dabūt kaut ko dzert, lūdzu!

L i g i t a . Jā, zelteri.

L o n i j a . Es pārdomāju. Es iztikšu bešā.

D a u m a n t s . Un pēc atentāta?

P a b l o . Mēģināsim pazust. Ja tas neizdosies, tad ... nav grūti mirt, ja zināt, par ko mirstat. Jūsu vārdi, Silabekas kungs. Šajā spēlē garantiju nav, tikai risks.

L i g i t a . Ļaujiet mums iet!

P a b l o . Iet? Jūs mani nemitaties pārsteigt, Ligita.

D a u m a n t s . Jūs te varat palikt. Istabas ir noīrētas uz nedēļu. Mēs jūs nenodosim. Goda vārds!

L o n i j a . No goda vārdiem neviens paēst nevar. Mīļais cilvēk, es esmu veikalniece. Es saprotu valodu, kur runā par dolāriem un centiem. Ļaujiet mums iet, un es jums maksāšu 500 dolāru. Vienalga, skaidrā naudā, „travelers” čekos, pesos vai dolāros. Ko jūs sakāt?

P a b l o . Jūs mani apvainojat.

L o n i j a . Es jūs negribēju apvainot. Piedodiet man! Es pārteicos: 1000 amerikāņu dolāru skaidrā naudā!

D a u m a n t s . Divtūkstoš dolāru!

L o n i j a . Nepārspīlēsim, Daumant!

L i g i t a . Izbeidziet lūdzu!

P a b l o . Es neesmu pērkams.

L i g i t a . (Klusu.) Psihologi tā nedomā. Jūsu subkultūras grupa...

P a b l o . Ir kaļa kalpi, un tie vienmēr ir pērkami. Kaļa kalps pārdodas par augstāko cenu, tikai jāatrod, kāda tā ir. Vai arī jūs tā domājat, Ligita?

L i g i t a . Nav svarīgi, ko es domāju.

P a b l o . Ne šis kaŗa kalps. Bet ir jau par vēlu. Ja jūs mani arī nenodotu, jūs tā vai tā apcietinās kā līdzdalībniekus. Šeit jūs esat mani ķīlnieki, prom no manis – mani domu biedri un sabiedrotie.

D a u m a n t s . Jūs auŗat tīklu kā zirneklis.

P a b l o . Es jums dodu iespēju darīt ko praktisku savas tautas un Latvijas labā. Lai pēc tam notiek, kas notikdams, vai tas nebūs to vērts. Cik cilvēkiem ir dota iespēja grozīt pasaules likteņus? Celieties arī jūs no pelniem kā Fēniks! Brīvs no aizspriedumiem kā putns!

D a u m a n t s . Es nespēju nogalināt cilvēku, lai viņš kā to būtu pelnījis.

P a b l o . Jūs tos esat nogalinājis tūkstošiem, nekā nedarot, vilcinoties, gaidot uz lielo dienu, kad Latvija iekritīs kā ābols jums klēpī. Jūs esat līdzvainīgs.

D a u m a n t s . Es esmu nogalinājis tūkstošus nekā nedarot? Visa mana dzīve ir bijusi veltīta cīņai par savas tautas brīvību. Nevienam nav saucis skaļāk, protestējis vairāk par mani. Es esmu stāvējis nomodā. Es esmu cīnījies.

P a b l o . Kā Donkichots ar vēja dzirnavām.

D a u m a n t s . Kas jūs iecēlis man par tiesnesi? Jūsu pistole? Ar kādām tiesībām jūs mani saucat par Donkichotu? Veselus 20 gadus mēs saturējām kopā mūsu trimdinieku nacionāli domājošo daļu vienotā frontē, ko nespēja pārraut nekāda sarkano gvardu izlase. Tas bija mūsu Kurzemes cietoksnis. Mēs runājām vienā balsī. Mēs bijām gatavi gaidīt uz Latvijas brīvību, vienalga, cik ilgi, bet gaidīt. Nesakompromitēti, nesatricinātu morālisko stāju! Šodien kultūras sakarnieki ir saskaldījuši mūsu sabiedrību divi daļās. Man ar līdzskrējējiem nav nekā kopēja. Es tos apkaŗoju un turpināšu apkaŗot. Ja es esmu Donkichots, tad, jūs mans kungs, esat Sančo Pansas ēzelis!

P a b l o . Kultūrsakarnieki ir nenoziņīgs spēks. Jūs esat muŗu pataisījuŗi par ziloni.

D a u m a n t s . Kultūras sakaru biedrība ir čekas filiāle.

P a b l o . Latvieŗu mākslinieki var izbaupt uz Rietumiem tikai ar sakaru biedrības palīdzību.

D a u m a n t s . Un čeka to izmanto?

P a b l o . Protams. Nav laba bez ļauna. Ja jūs to zināt, jūs varat čeku neitralizēt. Šādām lietām ir jāpieiet ar prātu.

D a u m a n t s . Nē, ar sirdi! Ja mēs sāksim sadarboties ar čeku, tad tas ir morāls bankrots. Varbūt, ka mūsu metodes ir novecojuŗas, bet tās ir droŗas un pārbaudītas metodes. Mazs cinītis gāŗ lielu vecumu!

P a b l o . Vienreiz no simta. Kas notiek atlikušās 99 reizēs? Mazais cinītis tiek samalts lupat-lēveros. Bet par to nerunā, vai ne? Tas nav mūsu gara mantās.

D a u m a n t s . Kaut vai tā, bet mūsu rokām ir jābūt tīrām, kad mēs prasīsim funkcionāriem norēķinus. Par meliem, par zaimiem, par katra nomaitāta latvieša dzīvību, par tūkstošiem, kas sēž aiz dzeloņdrātīm. Un ticiet man – reiz nāks mūsu laiks!

P a b l o . Tas viss skan ļoti jauki, tikai, kad trimdas grāmatveži ieradīsies Latvijā, tur neviena latvieša vairs nebūs. Katru minūti, ko jūs pavadāt savā starpā plēšoties, Latvijā pierodas klāt viens krievs. Viens krievs, kas piesauc māti, grauž saules puķu sēklas un piespļauda mūsu zemi.

D a u m a n t s . Jūs runājat tā, it kā man dzimtene nerūpētu. Es atceros katru taciņu, katru birtaliņu dzimtajā pusē tik skaidri, it kā šodien es vēl tur būtu bijis.

P a b l o . Ja jūs šodien tur būtu bijis, jūs zinātu, ka birzs vietā stāv 5 stāvu dzīvojamā ēka un taciņa ir pārvērtusies par šoseju.

D a u m a n t s . Es nekad nebraukšu uz Latviju, kamēr tur valda komūnisti!

P a b l o . Un reizē jūs noliegsit arī visu pozitīvo, ko mūsu tauta, par spīti kakla kungiem, ir sasniegusi?

D a u m a n t s . Diemžēl. To prasa mūsu nacionālā stāja.

P a b l o . Un viss tas dzimtenes mīlestības vārdā?

D a u m a n t s . Jā.

P a b l o . Ja tāda ir jūsu mīlestība, tad lai Dievs pasarga no jūsu naida.

(Zvana telefons. Lonija pie tā pieskrien un paceļ klausuli.)

L o n i j a . Hallo, Vineta! ... (Pauze.) Tas bija viņš. (Nesaprašānā noliek klausuli.)

D a u m a n t s . Kāds viņš?

L o n i j a . Es nezinu. Viņš teica: „Fēniks lido!” Un nolika klausuli. (Uz ielas dzirdamas sirēnas.)

L i g i t a . Ko tas nozīmē?

P a b l o . Tas nozīmē, ka mūsu viesi ir ceļā. Medību sezona ir sākusies.

L i g i t a . (Skatās uz ielu.) Viesnīcas priekšā ir atkal sākusies kustība. Visur vīri ar mašīnpistolēm.

P a b l o . (Pēkšņi ļoti aktīvi.) Nost no logiem lūdzu! Guļamistabā! Ātri! (Sievietes prom.) Mūsu rīcībā ir apmēram 10 minūšu. Izsaiņosim ieročus!

D a u m a n t s . Ļaujiet viņām iet!

P a b l o . Nē.

D a u m a n t s . Varonis, kas slēpjas aiz sievietēm.

P a b l o . Mērķis attaisno līdzekļus.

D a u m a n t s . Es neticu, ka jūsu Fēniks tālu lidos. Tam ir svina spārni.

P a b l o . Tas lidos, ja tam būs pietiekami daudz spēka. Viņš to smelsies no visām Padomju Savienības tautām.

D a u m a n t s . (Aizdedzies kā sveķaskals.) No visām tautām?! Ieskaitot krievus! Pēc tam, kad komūnisms būs gāzts ar jūsu metodēm, – kas notiks ar latviešiem? Vai mūsu tauta būs atkal tikai sīks asins ķermenītis Krievijas lielajā asins straumē?

P a b l o . Vai tas šinī brīdī tik svarīgi. Varbūt, Latvija būs brīva valsts, varbūt daļa no Baltijas ūnijas, kas zina?

D a u m a n t s . Man tas ir svarīgi! Jūs gribat nojaukt pastāvošo ēku, bet nezināt, ko liksit vietā. Tā varbūt rīkojas pēc plāna un grafikas jūsu pusē. Mūs šāda plānošana neapmierina!

P a b l o . Kādas ir jūsu prasības?

D a u m a n t s . Brīva un neatkarīga Latvija!

P a b l o . Tas ir arī mūsu sapnis, bet mēs neļaujam sapnim aizēnot realitāti. Šīs dienas realitāte ir mūsu tautas lēna pārkrievošana. Tagad padomju dižvīri par to maksās. Deviņas minūtes!

D a u m a n t s . Terrorisms ir riebīgs vārds. Visa pasaule no tā novēršas.

P a b l o . Pasaulei ir īsa atmiņa. Terrorisms ir mazo nāciju vienīgais trumpis. Atsvabinieties no „bālo zēnu” mentalitātes! Šodien pasaulē nevalda Cibīņi, bet Buņģi!

D a u m a n t s . (Klusu, bet intensīvi.) Lūdzu, nespiediet mani šaut! Es negribu sava mūža atlikušos gadus pavadīt kādā cietumā. Tas ir – labākā gadījumā...

P a b l o . Atcerieties Nēveles ielenkumu? Jūs bijāt ievainots, bet turpinājāt šaut līdz beidzamajai patronai, tad lietojāt šautenes laidni...

D a u m a n t s . (Pārsteigts.) Kā jūs to zināt?

P a b l o . Arī es tur biju.

D a u m a n t s . Jūs bijāt? Man nebija izvēles.

P a b l o . Tāpat kā tagad. Kā jūs domājat, ko kaprālis Silabeka būtu darījis?

D a u m a n t s . (Izvairīgi.) Es nezinu. Tas bija pirms tik daudz gadiem...

P a b l o . Bez šaubām, ka jūs zināt. Viņš būtu šāvis. Astoņas minūtes.

D a u m a n t s . (Izbrūk.) Lūdzu beidziet skaitīt! Jā, es būtu šāvis. Toreiz man nekā nebija ko zaudēt.

P a b l o . Nekā ko zaudēt? Jums bija tikai divdesmit gadu. Tagad jūsu dzīve ir gandrīz nodzīvota. Jūs zināt, ka kaŗa beigās jūs paaugstināja par leitnantu?

D a u m a n t s . Es nobeidzu virsnieku kursus, bet...

P a b l o . (Pārtrauc.) Jūs tikāt paaugstināts. Varat man ticēt.

D a u m a n t s . (Pieševis.) Leitnants... leitnants Silabeka...

P a b l o . Tikai vienu darbu Latvijai! Septiņas minūtes!

D a u m a n t s . Es savus meslus esmu samaksājis. Es esmu lējis asinis par dzimteni, un tā nav tikai klišeja!

P a b l o . Kaŗavīrs nekad nav savus meslus samaksājis. „Nu pārņāca bāleliņš kā Dieviņš sirmis.”Aci pret aci un zobu pret zobu!

D a u m a n t s . (Lūdzoši.) Lūdzu, nepataisiet mani par slepkavu! Es jau esmu vecs vīrs. Ļaujiet mums iet, kamēr vēl nav par vēlu. Es negribu būt liecinieks...

P a b l o . (Auksti.) Nē, leitnant, ne liecinieks. Šim aktam liecinieku nebūs, tikai līdzdalībnieki. Šai kategorijā es ieskaitu visus šajā dzīvoklī.

D a u m a n t s . Kāda man garantija, ka pēc atentāta jūs mūs nenošaujat tā vai tā?

P a b l o . Nekāda. (Pauze.)

D a u m a n t s . (Viegli.) Ko jūs gaidāt? Laiks iet uz priekšu. Dodiet ieroci!

P a b l o . Kā toreiz pie Nēveles! (Noliecas, lai paņemtu no ratiņiem kasti. Tai brīdī Daumants viņam iesit ar karāti sitienu pa kaklu, un Pablo sabrūk uz grīdas. Daumants noraisījis sev kaklsaiti, sasien viņam rokas.)

D a u m a n t s . (Sauc.) Lonij! (Abas iznāk no guļamistabas.) Zvani policijai!

L o n i j a . (Paceļ klausuli.) Telefons nestrādā! (Ierauga Pablo.) Daumant, ko viņš dara uz grīdas? Es šim cilvēkam neuzticos. (Apķeras, kas noticis) Tu viņu pieveici! Es esmu lepna uz tevi!

D a u m a n t s . (Triumfējoši.) To viņš bija lieliski izplānojis, šis nolādētais čekists! Viņš netaisījās nevienu šaut, izņemot mani, lai izliktos, ka viņš izglābis Dižlāci. Es biju tikai kāpiens viņa karjerā, ceļā uz mauzoleja jumta! Neizdevās! Es viņu

atmaskoju! (Pablo ir atguvis samaņu. Daumants palīdz Pablo piecelties un ieogrūž viņu krēslā.)

L i g i t a . *Viņš teica, ka ir pretestības kustības loceklis.*

D a u m a n t s . *Tu viņam ticētu arī tad, ja viņš uzdotos par Šērliju Templi.*

P a b l o . (Ironiski.) *Es jūs apsveicu. Varbūt jūs vēl tiksit par Apvienības priekšnieku, neskatoties uz jūsu sievas pūlēm.*

D a u m a n t s . *Pistole!* (Pārmeklē Pablo.) *Kur ir jūsu pistole?*

P a b l o . *Kāda pistole?* (Pablo sāk pie sevis smieties. Pēkšņi liekas, ka viņš nav īsti normāls.)

D a u m a n t s . *Es nesaprotu ... tās nav!*

L o n i j a . *Tu man mēģini sacīt, ka viņš ir mūs turējis gūstā bez pistoles? Tu esi bijis kaņavīrs, tev tādas lietas ir jāzina! Es neesmu bijusi nevienā ielenkumā, bet es tūlīt varēju pateikt, ka šis cilvēks ir šarlatāns!*

P a b l o . *Kundze, neesiet tik nelaipna! Bailēm ir platas acis!*

L o n i j a . *Jūs labāk turiet muti! Diezgan mēs esam klausījušies jūsu medniekstāstos. Kas jūs tāds esat? Vienalga, nesakiet! Gan jau policija izdibinās (Metas par jaunu uzbrukumā.) Runājiet! Viss meli, vai ne? Arī krievi neapmetīsies pretējā viesnīcā?*

P a b l o . *Ja jūs tā sakāt.*

L o n i j a . *Es tā saku!*

D a u m a n t s . *Kas kastēs?*

P a b l o . *Nekas interesants.*

D a u m a n t s . *Bet kāpēc? Kāpēc viss šis teātris? Kas jūs īsti esat?*

L o n i j a . *Es tev pateikšu, kas viņš ir! Plānprātiņš, trakais!*

L i g i t a . *Tu vienmēr trāpi kā naglai uz galvas!*

L o n i j a . *Kā jūs tikāt ārā no trako nama un iekšā apkalpotāja uniformā? Jūs esat tas plānprātiņš, par ko rakstīts avīzē, vai ne?*

D a u m a n t s . *Kātu zināji, ka viņš izbēdzis no slimnīcas?*

L o n i j a . *To taču katrs var pateikt, kam vien ir šņauciens intelliģences.*

P a b l o . (Sāk smieties.) *Vēl piecas minūtes un jūs visi būtu avīzēs.*

D a u m a n t s . Kā? Nošaujot neesošo Dižlāci ar neeksistējošu šauteni?

P a b l o . Šonakt viss bija iespējams. Tā bija viena no tām naktīm, (Uz Daumantu.) kad ķirbji pārvēršas kariatēs, (Ligitai.) saules puķes izaug egles garumā, (Uz Loniju smiedamies.) un cūku pupa iekāpj debesīs...

D a u m a n t s . Es noiešu vestibilā pateikt, lai atsauc policiju.

P a b l o . (Pēkšņi agresīvi.) Es ceru, ka jums ir labs izskaidrojums.

D a u m a n t s . Par ko?

P a b l o . Kāpēc es, Meksikas pilsonis, te sēžu sasiētām rokām.

L o n i j a . Jūs esat izbēdzis no trako nama. Jūs esat kriminālvājprātīgais. Jūs iedomājaties sevi par teroristu.

P a b l o . Kā jūs zināt, ka tas esmu es. Ja jūs būsit kļūdījusies, tas jums maksās tūkstošiem dolāru. Bet jūs to varat atļauties.

D a u m a n t s . Iesim!

L o n i j a . Pagaidi! Mēs visi esam liecinieki, ka jūs mums draudējāt ar pistoli.

P a b l o . Kādu pistoli? Kur tā ir?

L o n i j a . Jūs teicāt, ka mana meita ir kidnapēta...

P a b l o . Vai tā nebija jūsu meita, kas zvanīja pa telefonu?

L o n i j a . Jā, bet...

P a b l o . Tā bijāt jūs, kas teica, lai viņa nenāk uz viesnīcu. Atcerieties? Kas attiecas uz atentātu – kur ir pierādījumi? Bet lūdzu neliecieties aizkavēties! Es ceru, ka šis ir tikai izolēts gadījums...

D a u m a n t s . Kas ir?

P a b l o . Ka baltiešu organizāciju piederīgie sāk nolaupīt Meksikas pilsoņus. Sensāciju fabricēšana ir normāls ceļš, kā mazākās organizācijas var tikt pasaulē ievērotas, bet lūdzu ne uz Pablo Bustamentes rēķina.

D a u m a n t s . Es neticu savām ausīm. Jūs taisāties sūdzēt mūs tiesā?

P a b l o . Es šo lietu esmu ar mieru pārdomāt, ja jūs man atsienat rokas un piedāvājat 5000 dolāru, bet sagaidiet, ka es kaulēšos.

L o n i j a . Atsien viņam rokas! Nē, nē, sauksim policiju! Ja būs jāmaksā, maksāsim.

D a u m a n t s . Nāc, Lonij! Ligita!

L i g i t a . Es palikšu! Esiet bez rūpēm, nekas nenotiks.

L o n i j a . Mēs tūlīt būsim atpakaļ. Uzmanies lūdzu! Un neklausies, ko viņš tev stāsta! Viņš var izrunāt vilku no meža ārā. (Prom.)

P a b l o . Luga tuvojas beigām.

L i g i t a . Tai nav beigu.

P a b l o . No autores viedokļa – vai viss tas, kas te noticis, ir bijis bezjēdzīgi?

L i g i t a . Lietas ir risinājušās par ātru. Man trūkst perspektīvas.

P a b l o . Jums vēl arvien bailes no manis.

L i g i t a . Mazliet.

P a b l o . Nav iemesla.

L i g i t a . Es zinu, bet tas nepalīdz.

P a b l o . Ir tik jauki ar jums runāt. Jūs man nekā neprasāt.

L i g i t a . Es zinu, kas jūs esat.

P a b l o . Un pārējie?

L i g i t a . To būtu neiespējami viņiem izskaidrot.

*P a b l o . Tā ir trimdas nelaime. Neviens neklausās. (Viņš pieceļas. Tas, ka viņam nav vairs sasietas rokas, neizraisa Ligitā pārsteigumu.; *Ardievu, Ligita.**

L i g i t a . Ardievu ... Fēnik. (Pablo prom.)

D a u m a n t s . (Ienāk.) Kas par zemi! Tas ir absolūti neticami. Tādu nevēriību!

L i g i t a . (Neieinteresēta.) Piezvanījāt policijai?

D a u m a n t s . Neviens nav ieinteresēts. Pretējā viesnīcā it kā esot ieradušies krievu valdības vīri...

L i g i t a . Oh? (Ienāk Lonija.)

L o n i j a . Augstais Dievs, kur viņš ir – šis Pablo jeb Fēniks Vaičauskas? Mums viņam jāatvainojas. Visiem! To izbēgušo rādīja vestibila televīzijā. Viņš tas nav. Šausmas, kā man prasās pēc viena dzēriena.

D a u m a n t s . (Apkārt skatīdamies.) Kur viņš ir?

L i g i t a . Prom.

D a u m a n t s . Prom? (Pauze.) Viņš ir bīstams cilvēks. Viss, ko viņš sacīja, ir piepildījies...

L o n i j a . Ne viss. Viņam nebija ieroču.

D a u m a n t s . (Metas pie ratiņiem, attaisa kasti.) Mans Dievs! Šautene. Viss ir piepildījies uz mata... izņemot atentātu. (Uzmanīgi izstumj ratiņus koridorā.; Kas ir šis cilvēks?

L i g i t a . Fēniks. Putns, kas piecēlies no pelniem. (Prom.)

L o n i j a . Putns... pelni. Tas skuķis ir absolūti „kukū”. Bet paldies Dievam, ka viņš ir prom. Iedomāsimies, ka tas bija tikai slikts sapnis. (Abi sastingst apm. 3 sekundes.) Man šausmīgi gribas tasi kafijas. Cik ir pulkstenis? Mans vēl rāda Ņujorkas laiku.

D a u m a n t s . Trīs minūtes pāri desmitiem.

L o n i j a . Tas vēl ir agrs vakars. Ko tu vēlies? Es piezvanīšu.

D a u m a n t s . (Ar brīdinošu skatu uz Loniju. Paņem avīzi.) Nekā, paldies.

L o n i j a . Kafiju, Daumant, tikai kafiju. (Zvana.) Hallo, room service? Pardon? What... Mans Dievs, Daumant, manu vārdnīcu lūdzu. (Daumants to viņai padod.; Moment, por favor... brilles! Hang on, por favor... (Daumants padod brilles.) El cofe negro... si... istabas numurs? Daumant?

D a u m a n t s . Trīsdesmit divi.

L o n i j a . Habitacióne numero el trigessimo segundo. Si. (Noliek klausuli. Pie durvīm klauvē. Ienāk Pablo, bet ne Lonija, ne Daumants viņu nepazīst.

P a b l o . Buenas tardes, senora, señor. Soy siempre su seguro servidor.

L o n i j a . Inglese, inglese, o.k?

P a b l o . Comprendo. Estados unidos de la America del Norte. Pablo Bustamente, at your sevice. Welcome to beautiful Mexico!

P r i e k š k a r s